

بررسی پوشش از نظر فرم و رنگ و طراحی لباس مناسب دبیرستان‌های دخترانه تهران

صدیقه پاک‌بین*

چکیده

مقاله حاضر به بررسی و مقایسه لباس دختران دبیرستان تهران و دیگر کشورهای مختلف می‌پردازد. نگارنده در این تحقیق با بررسی ارتباط رنگ، جنس، فرم، طراحی و ارتباط آن با روحیه نوجوانان برآن است با رویکردی فرهنگی، اجتماعی و پیوند آن با ساختار وضعیت پوشش لباس‌های دختران دبیرستان آن را تجزیه و تحلیل کند و تأثیر عوامل اجتماعی- فرهنگی و نظام جمهوری اسلامی ایران را بر فرایند آموزش و تحصیل آنان نشان دهد.

مباحث و موضوعات این مقاله در واقع نتایج مطالعات گسترده در زمینه تاریخی با تأکید بر پوشش مدارس و رنگ آن می‌باشد و هدف آن، آشنایی مسئولان اجرایی و مدیران آموزش و پرورش با موضوع پوشش مدارس است. امروزه، حضور فعال دختران در صحنه آموزش، کار و تلاش در رشد و توسعه رقم چشمگیری را به خود اختصاص داده است. هرچند امروزه لباس دارای مفهومی گسترده تر از یک نیاز اساسی انسان است، دستیابی به لباس فرم مناسب به عنوان یکی از اهداف اجتماعی همواره در هر جامعه ای مطرح می‌باشد. این امر موجب بهبود کیفیت در امر آموزش نظم و روحیه بالا می‌شود. در حقیقت فرهنگ و تمدن ارتباط عمیقی با لباس دارد. زیبایی، تنوع، طرح، مدل و نوع برش را می‌باید در این مقوله مورد توجه قرار داد.^۱

واژه های کلیدی: لباس فرم، رنگ، طرح، جنس پارچه، روانشناسی نوجوانان، لباس نوجوان در جهان.

مقدمه

مطلوب تلقی شد. چنین روندی امروزه چنان شدت گرفته است که مدل، فرم، الگو و رنگ‌های انواع پوشاک را از نظر موارد فوق در قالب مد یا هوسی زودگذر، انتخاب لباس و پوشاک مطرح می‌شود و گاهی کیفیت فدای مدل یا الگو و رنگ می‌شود.

انتخاب پوشاک نزد اکثر افراد، به خصوص نسل جوان از نظر رنگ مدل و فرم به مسئله ای اساسی تبدیل شده است. تبلیغات و شرایط اجتماعی زندگی و دیگر موارد در مجموع، انتخاب پوشاک را در زمینه رنگ، طراحی، فرم و الگو به مد وابسته کرده است.

پوشیدن لباس، شأنی از شئون انسان بوده است که به اندازه طول تاریخ بشر و به پهنه جغرافیایی امروز زمین دیرینگی دارد. این پدیده با خصوصیات مختلف فردی و اجتماعی انسان در ارتباط است.

در هر جامعه ای نوع و کیفیت فرم لباس زنان و مردان علاوه

بدون تردید، یکی از نیازهای ابتدایی بشر از بدو خلقت پوشاک است و بعد از غذا در حفاظت از جسم و جان انسان-ها نقش اساسی دارد. انسان‌های اولیه برای فرار از سرما و گرمای سوزان توانستند برای خود از شاخ و برگ گیاهان و درختان پوشش تهیه نمایند. اما با آغاز مرحله شکار، انسان‌ها با خشک کردن پوست حیوانات برای خود انواع پوشاک تهیه کردند. چنین امری با پیدایش برخی الیاف‌ها و شکل‌گیری ابزار اولیه نخ‌ریسی به روندی تبدیل شد که در هر دوره به تنوع و میزان بافته‌های نخی و پشمی در انواع پوشاک و لباس افزوده شد. همان‌گونه که انسان‌ها از نظر ذهنی و خلاقیت رو به تحول و تکامل دارند، بر تنوع جنس و پارچه‌ها و رنگ و شکل البسه نیز افزوده می‌شود؛ به طوری که پس از چند قرن پوشاک از محور انتخاب خارج شد و جنس، رنگ و سپس فرم، مدل و طراحی لباس معیار انتخاب پوشاک مناسب و

* عضو هیأت علمی گروه طراحی پارچه و لباس دانشکده هنر دانشگاه الزهراء (س) (Email:mspakbin@yahoo.com)
۱- این مقاله مستخرج از طرح تحقیقاتی مصوب جهاد دانشگاهی دانشگاه الزهراء (س) و دانشگاه تهران می‌باشد.

بر آنکه تابع جهان بینی و ارزش های حاکم بر فرهنگ آن جامعه است، آینه آن جهان بینی نیز به شمار می رود. اگر به تحقیقات درباره پوشاک مردم ایران قبل از اسلام مراجعه کنیم، خواهیم دید که این قاعده در آنجا نیز حکمفرما بوده است. مجسمه ها و نقش های برجسته و تصاویری که از دوره های مختلف ایران قبل از اسلام برجا مانده است همه نشان می دهند که پوشاک مردان و زنان بلند و گشاد بوده است تا تن پوش راحتی را فراهم کند.

فرهنگ

فرهنگ عبارت است از کلی ترین بینش و نگرشی که یک جامعه به جهان دارد. این بینش همان معنایی است که آن جامعه برای هستی و انسان قائل است و به اندازه ای کلی و جهان شمول است که همه ارزش ها و روش های فرد و اجتماع را در بر می گیرد. از این جاست که لباس هر انسان پرچم کشور و جود اوست؛ پرچمی که بر سر در خانه وجود خود نصب کرده است و با آن اعلام می کند که از کدام فرهنگ تبعیت می کند. هم چنان که هر ملتی با وفاداری و احترام به پرچم خود، اعتقاداتش را به هویت ملی و سیاسی خویش ابراز می کند، هر انسانی نیز مادام که به یک سلسله ارزش ها و بینش ها معتقد و وابسته باشد، لباس متناسب با آن ارزش ها و بینش - ها را از تن به در نخواهد کرد.

لباس نه تنها تحت تأثیر فرهنگ جامعه است، بلکه معرف شخصیت تک تک افراد نیز هست و البته میان شخصیت افراد و فرهنگ عمومی جامعه نیز ارتباطی قوی وجود دارد. در جامعه ای که ارزش های والای معنوی و انسانی بی اعتبار باشد و عالم درون انسان جنسیت و معنایی مستقل از نمایش - ها و جلوه های بیرونی نداشته باشد، به ناچار شخصیت انسان به طور کلی بر پایه توجه دیگران و اظهار نظر آنان درباره وی، شکل می گیرد و پیداست که افراد چنین جامعه ای سعی می کنند با هر وسیله، از جمله بالباسی که به تن می کنند، برای خود نوعی تشخیص و تعیین ایجاد کنند.

در فرهنگ اسلامی، لباسی که برای انگشت نداشتن پوشیده شود، لباس "شهرت" نامیده شده است و زنان و مردان و معلمان به شدت از پوشیدن لباس شهرت منع شده اند. در فروغ کافی، در کتاب "الذی التجمل" بابی است با نام "کراهیه الشهرة" که ما به ذکر دو حدیث از این باب اکتفا می کنیم. امام صادق (ع) می فرماید: "کفی بالحسر و خزیا ان یلبس ثریا شهرة او یرکب دابة تشهره": در ذلت و خواری انسان همین

بس که لباسی که بر تن کند یا مرکبی سوار شود که او را مشهور و انگشت نما سازد. همچنین از حضرت حسین بن علی علیه السلام روایت کرده اند که "من لبس ثوبا شهرة کسا یوم القیامة ثوبا من النار" یعنی هر کس برای مشهور شدن لباس به تن کند. خدا در قیامت بر او جامه ای از آتش می پوشاند. قرآن زن و شوهر را در خانواده به لباس یکدیگر تشبیه می کند و می گوید: "هن لباس لکم و اتم لباس لهن": زنانان لباس شمایند و شما لباس زنانان" [بقره، ۱۸۷]. اگر در این تشبیه دقت کنیم آن را بسیار زیبا و پرمعنی خواهیم یافت. لباس از همه چیز به تن انسان نزدیک تر و محرم تر است، و همین لباس در عین نزدیکی به تن، تن را از دیگران می پوشاند و دور می سازد. زن و شوهر نسبت به یکدیگر چنین هستند.

هنر پوشش و لباس باید به زایش و پویایی نظر داشته باشد و از سکون، یکنواختی و ملال آور بودن پرهیز کند. در روزگاری که تغییر و تحول، شرط اصلی بقاست، هنر اگر نتواند با ابداع و خلاقیت عملکرد، خود را با این تغییر و تحول منطبق سازد، محکوم به فناست. اینجاست که ابداع و خلاقیت از وجوه مشترک هنر و پوشش محسوب می شود و می توان ابعاد و جایگاه هنر و پوشش را با شرایط زمانی و مکانی همگام نمود. طراحان لباس باید نقش ویژه خود را در بازسازی و بازیابی ارزش های فرهنگی و معنوی در سطح کلان درک کنند و با عنایت به این مهم، الگوی کاملاً مشخصی از وجوه توسعه پوشش لباس را ارائه دهند. تلاش در راه گشایی این عرصه، جامعه طراحی لباس را به سمت تحقق توسعه مطلوب و سازگار راهنمایی می کند.

پوشش یکسان دخترانه دبیرستان های کشور یکی از اقدامات مهم و اساسی است که به منظور تلاش برای ایجاد چهره ای نو در سطح دبیرستان های دختران تهران صورت می پذیرد. طراحی لباس برای پوشش یکسان دانش آموزان دبیرستان یکی از اقدامات اصولی است؛ زیرا ذوق و استعداد ذاتی فرد که با فراگیری دانش و فن و تمرین شکوفا می شود، نیازمند رنگ - ها و پوشش مناسب می باشد. باید از مراحل رشد فیزیکی، عقلانی، احساسی، اجتماعی، نیازها و خواسته های این گروه در ارتباط با نقش لباس در محیط دبیرستان آشنا شد. تحولات اقتصادی و اجتماعی در کنار نیاز روزافزون به لباس، تنوع در طراحی لباس را ضروری می نمایند. از سوی دیگر حفظ فرهنگ و شئون اسلامی از انگیزه های اصلی اجرای این پژوهش بوده است تا پوشاکی مناسب برای این قشر عظیم که آینده سازان کشور هستند، تهیه شود که نه تنها متناسب با

خواسته‌ها و تمایلات جوانان باشد، بلکه حافظ فرهنگ و اعتقادات جامعه اسلامی نیز باشد.

روانشناسی نوجوانان

لحظه تولد پراضطراب‌ترین لحظات زندگی هر فردی است؛ زیرا از محیط محفوظ و حمایت‌شده وارد دنیای سرد و پرفشار زندگی می‌شود. به همین ترتیب، پشت سر گذاشتن دوران کودکی و ورود به دوران نوجوانی را اغلب "تولد دوباره" می‌نامند؛ زیرا فرد دنیای آشنا و متعادل کودکی را رها نموده، وارد دنیای نوجوانی با فرض‌ها و باورهای جدید می‌شود و در حالی که تصویری که از خود دارد با تغییرات سریع جسمانی و ذهنی تغییر می‌یابد و خود را با انتظارات متغیر والدین و اجتماع هماهنگ می‌سازد و سرانجام به سوال من کیستم؟ در زندگی پاسخ می‌گوید.

گاهی از این دوران به نام دوران شباب یاد می‌شود، اما بهترین تعبیر همان اصطلاح "نوجوانی" است؛ چرا که در این زمان فرد نه چون کودکی وابسته و دارای خلق و خوی کودکانه است و نه چون جوان که بتواند استقلال در فکر و زندگی داشته باشد. تجربه دوران نوجوانی به عنوان سال‌های خوشی و تلاش و کوشش یا به عنوان یک دوره دردناک سرخوردگی به عوامل مختلفی بستگی دارد که مهم‌ترین عامل، نبود یک محیط حمایت‌کننده برای پذیرش این گروه سنی است.

دوره بلوغ (۱۳ تا ۱۸ سالگی): قالب ریزی شخصیت در جامعه

دوره بلوغ را دوره بعد از کودکی و قبل از بزرگسالی می‌دانند؛ یعنی ۱۴ - ۱۳ و ۱۹ - ۱۸ سالگی. در اغلب جوامع این دوره، دوره تغییرات مهم زندگی تحصیلی و اجتماعی فرد است؛ برای مثال از لحاظ تحصیلی اغلب فرد در پایان دوره بلوغ تحصیلات دبیرستانی را به پایان می‌رساند و از نظر اجتماعی کبیر محسوب می‌شود؛ یعنی جامعه او را به عنوان عضو رسمی که دارای شخصیت حقوقی است، می‌شناسد. مالکیت اموال غیرمنقول، داشتن گواهینامه رانندگی، حق دادن رأی انتخاب لباس و نظایر آن‌ها از امتیازاتی است که فرد در اواخر دوره بلوغ می‌تواند به دست آورد. از سوی دیگر، بعضی از صاحب نظران روانشناسی رشد همچون اریکسون (۱۹۶۸) دوره بلوغ را دوره تعارض و بحران می‌دانند؛ زیرا از یک سو غرایز جوانی در شکل تکامل یافته خود نیاز به انتخاب همسر و تشکیل خانواده پیدا می‌کند و از سوی دیگر،

مشکلات و مسائل اقتصادی و اجتماعی که جوان ممکن است با آن‌ها روبه‌رو باشد سد راه ارضای تمایلات می‌شوند. تا آنجا که استانی هال (۱۹۰۴) دوره بلوغ را دوره توفان و فشار روانی می‌خواند.

ریشه‌های تاریخی مطالعه نوجوانی

به نظر می‌رسد پرداختن به روانشناسی بلوغ و نوجوانی و بررسی مسائل نوجوانان به عنوان یک پدیده اجتماعی خطیر از ویژگی‌های قرن حاضر است. مراجعه به نوشته‌های قدیم در شرق و غرب حتی پیش از میلاد مسیح نشان می‌دهد که توجه به این مرحله از زندگی همیشه و همه‌جا از اهمیتی خاص برخوردار بوده است؛ برای مثال "افلاطون"، فیلسوف یونانی، درباره اجتماعی شدن کودکان از نخستین سال‌های زندگی تا دوره نوجوانی و کمال سخن می‌گوید. در دین مقدس اسلام نیز نه تنها متفکران و فیلسوفان، بلکه نویسندگان و شاعران نیز به این مهم پرداخته و توجه به تربیت صحیح نوجوانان را از ضروریات اجتماعی خوانده‌اند.

با پیشرفت فناوری و بهبود شرایط اجتماعی و اقتصادی، پیدایش رشته‌های متعدد تحصیلی و تخصص‌های جدید در ابتدای قرن بیستم، زمینه‌ای را به وجود آورد تا روانشناسان و متفکران غربی نیز احتیاجات روانی، فیزیولوژیکی و توانایی‌های نوجوانان را درک کنند.

تشکیل هویت در دوره‌های مختلف نوجوانی

- نوجوانان در دوره راهنمایی: دوران اولیه نوجوانی را مرحله ویرانگری در تشکیل هویت می‌دانند.
- نوجوانان در دوره دبیرستان: بحران هویت یا تغییر؟ برخلاف نوجوانان مرحله اولیه که مرحله ویرانسازی را سپری می‌کنند، نوجوانان دبیرستانی در حال بازسازی یک هویت برای خود هستند. در حالی که نوجوانان مرحله اول، خود پنداره دوران کودکی را می‌شکنند، نوجوانان دبیرستانی معمولاً سعی می‌کنند احساس اینکه چه کسی هستند را با تغییرات جسمی، احساسات جنسی، ارزیابی توانایی‌ها و نقش‌های جاری یا آتی خود تلفیق کنند.

علائق و سرگرمی‌های نوجوانان - مدرسه

مدارس از دو طریق بر اجتماعی کردن نوجوانان اثر می‌گذارند: نخست اینکه آن‌ها محیطی را فراهم می‌آورند که در آن نوجوانان بیشتر دقت خود را صرف می‌کنند و مرکزی فرهنگی

برای همسالان می باشد؛ دوم اینکه مدارس تعلیم و تربیت رسمی را ارائه می دهند.

ارتباط و دلبستگی نوجوانان به معلمان، تأثیر زیادی بر علائق، نگرش ها و تفکرات و تمایلات آن ها به جای می گذارد. به همین سبب هر چه ارتباط و علاقه نوجوانان بیشتر شود، آثار و پیامدهای آن بارزتر و آشکارتر خواهد شد. این ارتباط و علاقه به اشکال و رنگ های گوناگون در می آید که اساس آن به شخصیت معلم، میزان تعهد معلم به شغل خود، مقدار درک و شناخت وی از مرحله نوجوانی و طریقه حل مشکلات آن بستگی دارد.

یادگیری در مدرسه

در جوامع پیشرفته، سن نوجوانی با وارد شدن به دبیرستان مقارن است. اغلب نوجوانان ابتدا به دوره راهنمایی و بعد به دبیرستان وارد می شوند. با هر تغییری، پیشرفت تحصیلی جدی تر می شود و بر انتخاب رشته در دانشگاه و فرصت های شغلی تأثیر می گذارد. زمانی که محیط ها غیر شخصی می شوند و انتظارات تحصیلی تغییر می کنند. دانش آموزان به ناچار باید احساس اعتماد به نفس و ارزشمندی خود را دوباره تعدیل کنند.

مذهب

تحقیقات کوهلن و آرنولد نشان داد که نوجوانان در ۱۲ تا ۱۵ سالگی دارای اعتقادات مذهبی بیشتری هستند و در ۱۸ سالگی این اعتقادات کاهش می یابد. خانواده و اجتماع در تثبیت اعتقادات مذهبی نقش بسیار مهمی دارند. نوجوانان به شدت تحت تأثیر خصوصیات اخلاقی خانواده، محیط و گروه همسال خود قرار می گیرند و از آنان پیروی می کنند.

تأثیر مد و رنگ

مد در واقع نوعی تقلید است؛ یعنی تقلید ناشی از رقابت که رفته رفته برابری ایجاد می کند. به عقیده زیمیل "مد هم میل به گرد هم آمدن و اجتماع با دیگران" را ارضاء می کند و هم میل به جدایی و ممتاز بودن از دیگران. بسیاری از متفکران اسلامی از آثار روانی لباس سخن گفته اند؛ همان طور که حضرت علی (ع) می فرماید: "لباس سفید غم و اندوه را می برد." البته در دوران نوجوانی توجه به لباس و مد به نسبت شدیدتر است. لباس برای نوجوانان حکم ورود او به دنیای فرداهایش است؛ زیرا در این سنین، دوران کودکی گذشته است و نوجوانان در پی معرفی خود به جامعه به عنوان یک فرد

بزرگسال است و اولین روش می تواند تغییرات ظاهری، از جمله لباس باشد.

در این سن نوجوان به ظاهر خود توجه بسیاری نشان می دهد و به پوشیدن لباس هایی علاقه مند است که در میان همسالان خود محبوبیت دارند. نکته دیگر این است که بلوغ دوران انتقال است؛ دورانی بین کودکی و بزرگسالی که از هر دو نشانه هایی دارد. در نتیجه، نوجوان نه کودک است نه بزرگسال و همین ناآشنایی و سردرگمی شخصیتی بر همه عوامل زندگی او از جمله طرز پوشش تأثیر می گذارد؛ به طوری که خود نمی داند چه لباسی بپوشد که هم مناسب سنش باشد و هم او را ارضا کند.

دلایل توجه به لباس نوجوانان و مد

اگر نوجوان به ظاهر خود بیش از حد توجه نشان می دهد، اگر به پوشیدن لباس های عجیب و غریب علاقه زیادی دارد، دلایل گوناگونی می تواند عامل چنین رفتاری باشد. یکی از دلایل آن است که از این طریق نوجوانان تجربه می کنند چه کسی هستند و می خواهند چگونه دیده شوند. البته پوشاک و مدل لباس برای هر فردی نقش نوعی علامت هویتی را ایفا می کند. با وجود این، از آنجا که نوجوانان در فرایند رشد و تحول هستند، در درجه اول طرز لباس پوشیدن آن هاست که تصور آنان را از خودشان نشان می دهد؛ لذا نوع پوشاک و لباس اهمیت بیشتری برای آن ها پیدا می کند.

گاهی منشأ این گونه رفتار حالت خود شیفتگی نوجوان است که در این سن به شدت ظاهر می شود. وابستگی به گروه همسالان نیز از جمله عواملی است که باعث پیروی نوجوان از مد و توجه او به ظاهر می شود؛ چون وسیله ای برای هماهنگی و پذیرش در میان همسالان است. البته در بعضی موارد پیروی از مد و پوشیدن لباس های ناهمگون نوعی واکنش ستیزه جویانه نوجوانان در برابر مسائل و موضوعاتی است که در جامعه می گذرد و آن ها با این مسائل مخالف اند و به این ترتیب ناخشنودی خود را ابراز می دارند.

نوجوانان می آموزند که طرز لباس پوشیدن نقش مهمی در روابط اجتماعی و ارزیابی و قضاوت دیگران درباره آنها دارد؛ از این رو، طرز و مدل لباس برای همسالان و بزرگسالان نشانه مهمی است.

رنگ و زندگی

همان طوری که جهان و هستی را نمی توان بدون رنگ تصور

کرد، زندگی و حیات شخصی و اجتماعی انسان‌ها را نیز نمی‌توان بدون رنگ تجسم کرد. شاید بتوان بدون رنگ-ها زندگی کرد؛ اما روح و روان انسان‌ها خسته، دل مرده و بی‌رمق می‌شود. شاید در آن صورت هیچ تحول و تکاملی در فرایند حیات، زیبایی و زیباشناسی صورت نگردد و جهان و زندگی انسان‌ها با تمامی تمدن و فرهنگ همچنان در بدو شکل‌گیری خود باقی بماند.

اندیشمندان، هنرمندان و فلاسفه با شناخت رنگ‌ها و آثار آن‌ها نقش و تأثیر رنگ‌ها را در حیات اجتماعی و ذهنی انسان‌ها و در آثار هنری آنها همچون انواع تابلوهای نقاشی و آثار و اشیاء رنگ‌آمیزی شده و غیر، مطالعه و بررسی کرده‌اند.

رنگ و نقش آن در پوشاک

زمانی که سخن از زیبایی به میان می‌آید ناخودآگاه رنگ نیز چگونگی و کیفیت شیء را از نظر زیبایی مشخص می‌سازد. دنیا و طبیعت بدون رنگ تصور شدنی نیست. جهان و طبیعت با رنگ‌های زیباست. زیبایی بدون رنگ و رنگ بدون زیبایی هیچ یک توان جذب و جلب چشمان انسان حتی هر موجود زنده‌ای را نخواهد داشت؛ لذا بی‌معنی و بی‌مفهوم خواهند بود. بنابراین، زیبایی و رنگ دو عنصر لازم و ملزوم یکدیگر هستند و با وجود هم از معنا و مفهوم برخوردار می‌شوند. رنگ زندگی است؛ زیرا دنیای بدون رنگ به نظر ما همچون مرده است. رنگ‌ها در حقیقت مثال‌های ازلی‌اند. رنگ‌ها بچه‌های نورند و نور ما در آن‌هاست. نور این پدیده اولیه جهان، روح و جهان دنیا از طریق رنگ‌ها آشکار می‌سازد. رعد و برق ما را به وحشت می‌اندازند؛ اما رنگین‌کمان و نور سپیده‌دم روح ما را تعالی می‌بخشد و تسکین می‌دهد. رنگین‌کمان نشانی از صلح تلقی می‌شود.

تنوع و گسترش رنگ‌های موجود، به خصوص عرضه شدن رنگ‌های جدید مسأله هماهنگی رنگ‌ها را مطرح می‌کند. استفاده از رنگ‌ها باید به طریقی باشد که بین رنگ‌ها هماهنگی وجود داشته باشد. وقتی که مردم از هماهنگی رنگ صحبت می‌کنند، در واقع، اثر کنار هم قرار گرفتن دو یا سه رنگ را ارزیابی می‌کنند. آزمایش و تجربه یا مجموعه‌های ذهنی رنگ نشان می‌دهد که قضاوت افراد در مورد هماهنگی و عدم هماهنگی رنگ‌ها با هم متفاوت است.

در اصطلاح عام مجموعه‌ای از رنگ‌ها، زمانی هماهنگ نامیده می‌شود که از چند رنگ خویشاوند و یا از چند رنگ مختلف با درجه تیره - روشنی یکسان حاصل شده باشد.

مجموعه‌های هماهنگ به نظر عام، آن‌هایی هستند که بدون کنتراست شدید در کنار هم قرار گرفته باشند. در نتیجه وجود هماهنگی یا ناهماهنگی به معیار خوش آمدن و خوش نیامدن و یا جذاب بودن و یا نبودن بستگی دارد. چنین قضاوت‌هایی عاطفی و شخصی است و عامل عینی ندارد. مفهوم هماهنگی رنگ بهتر است از قلمرو گرایشات ذهنی دور و به قلمرو اصول عینی نزدیک شود.

بدین ترتیب، مشخص شد که رنگ البسه و پوشاک با شخصیت و طبقه افراد مرتبط نیست، به ویژه در گذشته وابستگی بیشتر بوده؛ در حالی که امروزه به دلیل تولید انبوه و پایین آمدن هزینه تولید رنگ‌ها، در مجموع بیشتر رنگ‌ها و ترکیب‌های آنان در اختیار همه افراد از هر قشر و طبقه‌ای قرار دارد.

وضعیت موجود دنیا

به منظور دستیابی به وضعیت موجود لباس فرم دختران در دنیا تحقیق از طریق اینترنت صورت گرفت و در مجموع تصاویر

تصویر (۱): یونیفرم دختران دبیرستان کشور عربستان

تصویر (۲): یونیفرم دختران دبیرستان عراق

می باشد که چروک نشود. رنگ آن ثابت باشد، قابل شست و شودر ماشین و به لحاظ وزن سبک باشد، چین ها و پیلی های داده شده دارای ماندگاری باشد، قابلیت جذب آب به اندازه ای است که خشک شدن سریع انجام گیرد، اتوپذیر باشد.

- جیب ها معمولاً در پهلو می باشد.
- یقه ها گرد و ساده و از یقه های ب.ب بیشتر استفاده شده است.
- در بیشتر موارد در کمر دامن و شلوار از کش استفاده شده است.
- در بعضی از موارد به همراه دامن یا شلوار از یک لباس رو استفاده شده است که آستین و کلاه دار است و از جلو باز می باشد (سوئیت شرت).

- به دلیل سادگی مدل از طرح های مختلف پارچه، به خصوص پارچه چهارخانه استفاده شده است.
- نقش پارچه در قسمت های مختلف لباس در بعضی از کشورها به چشم می خورد.
- استفاده از دستمال گردن بر روی یونیفورم.

وضعیت موجود لباس مدارس

به دنبال تغییرات چشمگیر در چند قرن اخیر، به ویژه پس از انقلاب صنعتی و رشد و توسعه صنایع سازمان ها، مؤسسات و نهادهای مختلف اقتصادی، خدماتی، صنعتی، بهداشتی و رشد جمعیت در مناطق شهری در کنار سایر عوامل و پدیده های اجتماعی، جامعه انسانی و زندگی انسان ها چنان دگرگون و متحول شده است که برخی از نیازهای خاص انسان صرفاً جهت تأمین و ارضای آن نیاز خاص از آن عوامل یا موارد و یا هر شیء دیگر به عنوان ارضاء کننده نیاز خاص مورد بهره برداری و استفاده قرار نمی گیرد. در این خصوص بهتر است به انواع پوشاک انسان ها از خرد و کلان اشاره کرد.

از زمانی که جوامع دارای طبقات اجتماعی شد، پوشاک به عاملی مهم در تعیین و تشخیص طبقات از یکدیگر تبدیل شد. چنین روندی در قرون وسطی شدیدتر شد و علاوه بر طبقات اجتماعی به نوع مذهب و آیین و شغل نیز سرایت کرد؛ به گونه ای که در برخی جوامع پوشاک تعیین کننده نوع آیین و مذهب و یا شغل بود، همچنانکه امروزه برخی از مشاغل نیاز به پوشاک خاصی دارند.

امروزه، پوشاک به عامل ارضاء کننده سلیقه ها و خودنمایی و هم چشمی تبدیل شده است. چنین مواردی در مجموع باعث شده است طراحان مختلف در زمینه شکل، الگو و رنگ گاهی تحت عنوان انواع مدل ها، پوشاک مختلف طراحی، تولید و عرضه بازار کنند. این مسئله در میان زنان بیشتر از مردان

تصویر (۳): یونیفرم دختران دبیرستان کشور کویت

و اطلاعات به دست آمده از سایت های مختلف جمع بندی و بررسی شد.

نتایج حاصل از این بررسی به شرح زیر است:

- طرح لباس: در اکثر موارد به صورت دامن تا زانو، پیلی دار و مدل اسپرت یا شلوار و شلوارک و سارافون و بلوز می باشد. بلوز و شلوار با برش های بسیار ساده است و اکثر دامن ها در یک طرف باز می شود. در شلوار از لایی داخلی زانو جهت مقاوم کردن پارچه استفاده شده است. دم پای شلوارها تنگ و راسته است که دست و پاگیر نباشد.

- نوع پارچه: پارچه از جنس پلی استر (۶۵٪) و پنبه (۳۵٪)

تصویر (۴): یونیفرم دختران دبیرستان کشور فرانسه

تصویر (۶): یونیفرم پسران دبیرستان کشور فرانسه

تصویر (۵): استفاده از پارچه های چهارخانه برای یونیفرم مدرسه

تصویر (۷): مدرسه جمشیدی ۱۲۹۷

تصویر (۸): مدرسه زرتشتیان تهران (جکسون)

رایج است؛ به طوری که امروزه علاوه بر انواع پوشاک برای دوره های سنی خاص، انواع لباس برای اوقات شبانه روز و یا جشن ها و مراسم شادی و حتی عزا طراحی و تولید می شوند. امروزه، پوشاک و انواع لباس چنان مهم شده است که اولیاء در انتخاب پوشاک برای کودکان خود قبل از توجه به کیفیت آن، طرح، مدل و رنگ آن را ارزیابی می کنند تا از جدید و تازه مد بودن طرح و رنگش مطمئن شوند. گاهی اولیاء خود رنگ و مدل لباس را برای فرزندان تعیین می کنند و به آنان اجازه انتخاب نمی دهند که این امر بسیار نامطلوب است و آثار سوئی را بر فرزندان خواهد داشت. برخی از والدین آگاه نیز با بررسی قبلی پوشاک از نظر کیفیت، انتخاب رنگ و مدل را به اختیار فرزندان خود می گذارند.

کودک با وارد شدن به نهادهای رسمی، همچون مهد کودک و یا کلاس های پیش دبستانی آزادی عمل و انتخاب را در تعیین طرح و رنگ لباسش از دست می دهد و ناچار است لباس هایی را بپوشد که آن نهادهای آموزشی به او تحمیل می کنند. این مسئله در مدارس ابتدایی، راهنمایی و دبیرستان نیز ادامه می یابد و فرزند علی رغم میل و علاقه باطنی مجبور است مقررات پوشاک مدارس را رعایت کند. نظر به نقش و تأثیر رنگ و نوع و الگوی لباس در علاقه و سلیقه شخصی و روح و روان فرد، ضرورت دارد چنین نهادهای تربیتی و آموزش ویژگی های

شخصیتی و روانی و شرایط سنی دانش آموزان را مطمح نظر قرار دهند و ضمن مشاوره با روان شناسان، در انتخاب طرح و رنگ و مدل پوشاک دقت بیشتری کنند.

بیان وضعیت موجود

در دنیای امروز پژوهش های بسیاری در زمینه فعالیت های مختلف انسانی به قصد تحقق هر چه بهتر اهداف پیش بینی شده و دستیابی به بهره وری هر چه بیشتر انجام شده است. پژوهشگران درباره تأثیر عوامل مختلف در بازده و نتایج فرآیند تعلیم و تربیت مطالعات گسترده ای انجام داده و نقش کمی و کیفی عوامل مختلف نرم افزاری، مانند برنامه ریزی، مدیریت و نیروی انسانی و عوامل سخت افزاری، مانند محیط طبیعی، فضاهای فعالیت و تجهیزات مختلف را شناسایی و ارزیابی کرده اند. در پژوهش های انجام شده عوامل شکل دهنده به فضای فعالیت همچون اندازه تناسب نور و رنگ بررسی شده است. در میان این عوامل رنگ، نقش مهم و بسزایی در تأثیرات محیطی فضا و در نتیجه میزان و کیفیت فعالیت های آن دارد. از آنجا که ارتقای کیفیت از اهداف مهم نظام جمهوری اسلامی در امر آموزش و پرورش است، توجه به هریک از عوامل یاد شده، از جمله رنگ محیط های آموزشی به منظور تحقق بهتر اهداف ضروری است.

آنچه در این پژوهش بیان می شود خلاصه و نتایج مطالعات گسترده بر لباس و پوشش دختران در دبیرستان های تهران است. هدف این تحقیق، آشنا کردن مسئولان اجرایی و مدیران آموزش و پرورش با لباس مدرسه و اهمیت آن در کیفیت آموزش و تأثیرات حسی و روانی آن است.

در پی بازدیدهای مکرر از دبیرستان های دخترانه در مناطق مختلف تهران و مشاهده نزدیک پوشش آن ها، نتایج زیر به دست آمده است:

- با مقایسه پوشش (لباس) دختران در مدارس شمال تهران با سایر دبیرستان ها در مناطق دیگر، به خصوص در جنوب تفاوت جزئی از لحاظ رنگ مشاهده می شود.
- در اکثر دبیرستان های دولتی لباس مدرسه با مدل بسیار ساده، با دو جیب و صله ای و نمای دکمه در جلو و شلوار همرنگ مانتو به چشم می خورد.
- تمام مقنعه ها مدلی همسان دارند و بیشتر به رنگ مشکی هستند.
- جنس پارچه ها از ترگال است.
- نوع دوخت آن به دلیل کم هزینه بودن و بی توجهی به نکات فنی از جمله اندازه مناسب و الگوی صحیح، کیفیت مناسبی ندارد.

تصویر (۹): مدرسه جمشیدی ۱۳۰۷

تصویر (۱۰): دبستان ایرانیان در زمان رضاشاه

تصویر (۱۱): تشکیلات پیشاهنگی در سال ۱۳۰۷

تصویر (۱۲): مدارس دخترانه زمان رضاشاه

تصویر (۱۴): یونیفورم دختران دبیرستان از دهه ۱۳۲۰

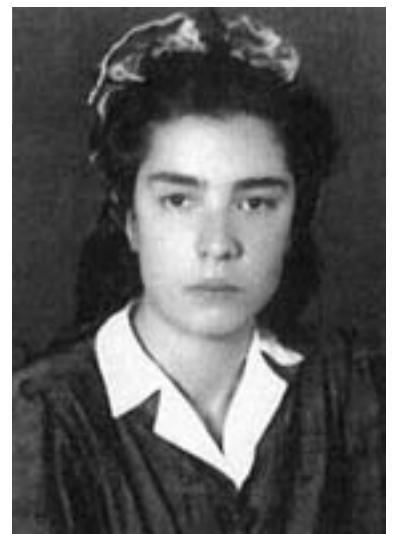
تصویر (۱۳): مدارس دخترانه زمان رضاشاه

- در انتخاب نوع رنگ بیشتر غلبه با رنگ های مشکی، طوسی تیره، یشمی و سرمه ای است. با توجه به مشاهدات و تحقیقات انجام شده بر پوشش دختران در دبیرستان ها نویسنده ضروری می داند برای بهتر شدن وضع لباس مدارس پیشنهادهایی عرضه کند:

- با توجه به اهداف تعلیم و تربیت که شکوفا کردن استعدادها، رشد کمالات، رشد جسمی، روحی و عاطفی در جوانان است، رنگ نیز یکی از مهم ترین عوامل مؤثر بر روح و روان آنان محسوب می شود. رنگ مناسب نقش بسزایی در پویایی، نشاط، تحرک، امیدواری، آینده نگری و روحیه سازش خواهد داشت.

- تأثیر خطوط و مدل لباس: هدف از طراحی لباس، شناخت دقیق قسمت های مختلف لباس و کاربرد آن در طراحی لباس است. یکی از نکات مهم در طراحی لباس ساده دیدن و ساده

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی

تصاویر (۱۶) و (۱۷): نمونه بقیه یونیفورم دختران دبیرستان از دهه ۱۳۳۰

تصویر (۱۵): یونیفورم دختران دبیرستان از دهه ۱۳۲۰

کردن شکل لباس است که باید رعایت شود. به طور کلی، لباس از قطعات مختلف یقه، بالاتنه، آستین و دامن تشکیل می‌شود که هر کدام از آن‌ها جایگاه خود را روی اندام دارد و تأثیر هر یک از خطوط بر روی آن می‌تواند اثری زیبا و یا معکوس داشته باشد؛ بنابراین، طراح موفق می‌تواند آثار خط را بر لباس مشخص کند و عیوب بدن را (کوتاهی، چاقی و...) بپوشاند. خطوط، اولین و مهم‌ترین ابزاری است که طراح لباس برای ارائه طرح‌های ایده‌آل و لباس‌های مناسب برای اندام‌های گوناگون در اختیار دارد. یک طرح لباس که متشکل از انواع خطوط است، تحت تأثیر ویژگی‌ها و حالات خطوط و نیروی آن‌ها موجب می‌شود اندام‌ها به گونه‌ای دیگر نمایان شوند. طراحان با شناخت کافی از خط و ویژگی‌های آن می‌توانند به طور صحیح از آن‌ها در طراحی استفاده کنند. با تفکیک و دسته‌بندی این خطوط با انواع خط‌ها رو به رو می‌شویم. تأثیر هر یک از خطوط روی بدن متغیر است؛ یک خط می‌تواند دارای تنوع بی‌نهایت و یا بسیار یکنواخت باشد و در ساختار یک مدل منعکس شود که شامل حجم و حرکت اندام، لطافت، انعطاف و افت پارچه، چین‌ها، برش‌ها و شکل‌های مختلف لباس است.

هر خطی خصوصیات بصری و روانی ویژه‌ای دارد. این خصوصیات نسبت به فضایی که در آن به کار می‌رود ظاهر می‌شوند و با تأثیرگذاری بر آن فضا موجب خطای دید و برانگیختن نوعی احساس در بیننده می‌شوند.

- توجه به علاقه نوجوانان به پوشش خود: با توجه به اهمیت یکسان بودن و سادگی پوشش نوجوانان در مدارس، مدگرایی نیز اهمیت می‌یابد. پوشش مدارس علاوه بر سادگی، وقار، سنگینی و راحتی باید جوابگوی نیازهای سن و رشد او نیز باشد، به گونه‌ای که میل و علاقه او را به محیط آموزش و تحصیل افزایش دهد.

- توجه به نکات ایمنی و بهداشتی پوشش نوجوانان: با توجه به اهمیت دختران در این سن انتخاب صحیح لباس می‌تواند یکی از ارکان مهم در بهداشت مدارس باشد. همان‌گونه که در حال حاضر می‌بینیم به دلیل تیره بودن رنگ یونیفورم و به چشم نیامدن کثیف بودن لباس‌های مهمی به شستشوی مرتب نمی‌دهند و در نتیجه باعث آلودگی و انتقال بیماری‌ها می‌شوند. علاوه بر رنگ، ایمنی پوشش لباس نیز از اهمیت خاصی برخوردار می‌باشد. نوجوانان در این سن دارای تحرک زیادی هستند و پوشش آنان باید جوابگوی فعالیت‌ها و حرکات آنان باشد؛ برای مثال بلندی لباس دست و پاگیر است

تصویر (۱۸): یونیفورم دختران دبیرستان از دهه ۱۳۴۰

تصویر (۱۹): یونیفورم دختران دبیرستان از دهه ۱۳۵۰

تصویر (۲۰): یونیفورم دختران دبیرستان از دهه ۱۳۶۰ به بعد

تصویر (۲۱): یونیفورم دختران دبیرستان از دهه ۱۳۷۰ به بعد

و سلب حرکت می کند. گشاد بودن بیش از اندازه لباس نیز می تواند مشکل آفرین شود. همچنین استفاده از نوارهای آویزان و حلقه های فلزی ممکن است در حین کار و فعالیت موجب مشکلاتی شود.

- کاربردی بودن پوشش: لباس مدارس در عین سادگی می تواند کاربردی باشد. برحسب نیاز دانش آموزان، نوع جیب و تعداد آن و حتی محل قرارگیری آن در لباس یکی از موارد مهم در کاربردی بودن پوشش است. پیش بینی استفاده از نوشت افزار و در دسترس بودن آن در لباس به شکلی که مشکل ساز نباشد و محل قرارگیری کارت دانش آموز که موجب ایجاد نظم خواهد بود.

- استفاده از طراحی الگو، اندازه و دوخت مناسب: با توجه به اینکه دانش آموز مدت زمان طولانی را با لباس مدرسه خود سپری می کند و می تواند به او انگیزه بیشتری در یادگیری دهد، بنابراین، بهتر است در طراحی الگو، اندازه و دوخت آن دقت کافی شود.

- جداسازی پوشش دبیرستان با لباس عامه مردم در اجتماع: در حال حاضر پوشش دختران تهران هیچ تفاوتی با مانتو افراد عادی ندارد.

طرح شاخص ها

یکی از راه های اطمینان از تحقیق اهداف سازمان، ارزشیابی نتیجه کار و بازده مؤسسه است که اجرایی شدن در یک مؤسسه آموزشی از مهم ترین امور به حساب می آید. ارزشیابی ها معمولاً بر اندازه گیری ها تکیه دارند که آن ها هم بر پایه اعداد و ارقام و آمار قرار دارند. چنانچه بخواهیم ارزشیابی را تعریف کنیم، می توانیم اندازه گیری را به کمیت درآوردن نتایج حاصل از ابزارها بدانیم که بر اساس یک قاعده اصولی و کلی بیان می شود. معمولاً زمانی که از ارزشیابی سخن گفته می شود، جنبه کیفی موضوع مورد نظر است؛ اما در بحث اندازه گیری جنبه کمی موضوع مورد توجه است.

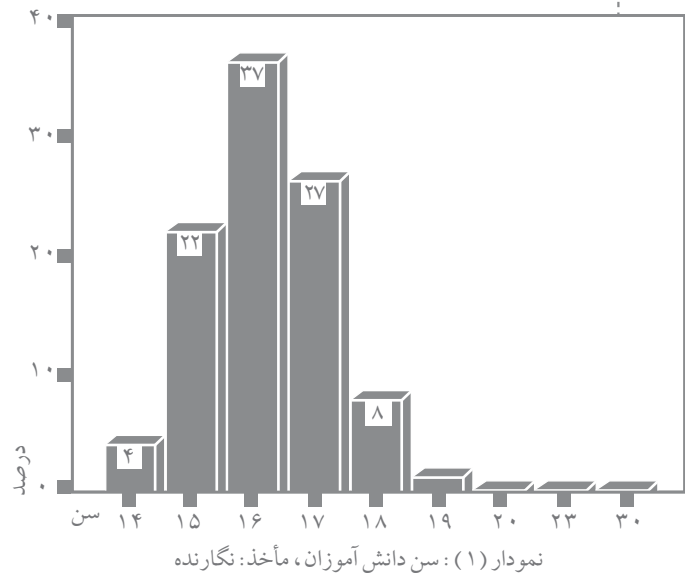
بدیهی است کیفیت به سادگی قابل بررسی نیست مگر اینکه با توجه به خصوصیات و ماهیتشان به طریقی ارائه شوند که قابل اندازه گیری باشند و چون اندازه گیری با عدد و رقم سر و کار دارد، عینی تر و قابل فهم تر هستند و در نهایت می توانند با یکدیگر مقایسه شوند. اعداد و ارقام نیز به تنهایی نمی توانند واقعیت ها را نشان دهند مگر اینکه بر اساس معیارها، الگوها و یا ملاک ها، تجزیه و تحلیل شوند. بنابراین، می توان نتیجه گرفت ارزشیابی بر پایه قضاوت هایی انجام می شود که با

تصویر (۲۲): طرح پیشنهادی برای دبیرستانهای تهران

تصویر (۲۳): طرح پیشنهادی برای دبیرستانهای تهران

توجه به اندازه گیری و اطلاعات دیگر حاصل می شود. به همین سبب است که سعی می شود ملاک ها و ضوابط کیفی و پیچیده به واحدهای کمی و قابل محاسبه تبدیل و عملکردها قضاوت و ارزشیابی شود.

شاخص های مورد نظر در این تحقیق عبارت اند از: رنگ (مانتو و شلوار)، نوع برش روی مانتو، طرح پارچه (ساده - طرح دار) و سایر اطلاعات که در پرسشنامه ها آمده است.

تجزیه و تحلیل اطلاعات به دست آمده از طریق پرسشنامه

در این بخش، پاسخگویان از نظر گروه، سن و پاسخ آن ها به سؤالات پرسشنامه بررسی می شوند. برای توصیف اطلاعات اولیه از فراوانی، فراوانی سنی و فراوانی تجمعی و همچنین از شاخص های مرکزی مثل میانگین، مد و میانه و شاخص - های پراکندگی مثل واریانس استفاده شده است. در پایان نمودارهای آماری به کار برده شده است.

- توزیع سن جمعیت نمونه بر حسب گروه پاسخگو اولین خروجی، سن گروه های مختلف پاسخگویان را نشان می دهد. از مجموع ۴۸۷ نفر مورد مطالعه بیشترین فراوانی مربوط به سن ۱۶ است. کمترین سن در جمعیت نمونه این تحقیق ۱۴ و بیشترین سن ۳۰ می باشد. میانگین سنی جمعیت مورد مطالعه ۱۶ سال محاسبه شده است. هیستوگرام تغییرات سن پاسخگویان رسم شده است که حداکثر ۳۷ درصد پاسخگویان حدود ۱۶ سال دارند. متغیر سن در پنج دسته اصلی تقسیم شده است:

سن	فراوانی	درصد	درصد اعتباری	درصد تجمعی
اعتبار	۲۰	۴/۱	۴/۱	۴/۱
۱۴	۱۰۶	۲۱/۸	۲۱/۹	۲۶/۰
۱۵	۱۸۱	۳۷/۲	۳۷/۳	۶۳/۳
۱۶	۱۳۰	۲۶/۷	۲۶/۸	۹۰/۱
۱۷	۳۹	۸/۰	۸/۰	۹۸/۱
۱۸	۵	۱/۰	۱/۰	۹۹/۲
۱۹	۱	۰/۲	۰/۲	۹۹/۴
۲۰	۱	۰/۲	۰/۲	۹۹/۶
۲۳	۲	۰/۴	۰/۴	۱۰۰/۰
۳۰	۴۸۵	۹۹/۶	۱۰۰/۰	
جمع کل	۲	۰/۴		
بی پاسخ	۴۸۷	۱۰۰/۰		
کلی				

جدول (۱): توزیع سن جمعیت نمونه بر حسب گروه پاسخگو، مأخذ: نگارنده

رشته تحصیلی	فراوانی	درصد	درصد اعتباری	درصد تجمعی
اعتبار	۹۴	۱۹/۳	۳۱/۹	۳۱/۹
علوم انسانی	۹۰	۱۸/۵	۳۰/۵	۶۲/۴
علوم تجربی	۱۱۱	۲۲/۸	۳۷/۶	۱۰۰/۰
ریاضی و فیزیک	۲۹۵	۶۰/۶	۱۰۰/۰	
جمع کل	۱	۰/۲		
بی پاسخ	۱۹۲	۳۹/۴		
کلی	۴۸۷	۱۰۰/۰		
کلی				

جدول (۲): رشته تحصیلی، مأخذ: نگارنده

پروژه شگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی

دسته اول: پاسخگویان بین ۱۴ تا ۱۵ سال است؛

دسته دوم: پاسخگویان بین ۱۵ تا ۱۶ سال است؛

دسته سوم: پاسخگویان بین ۱۶ تا ۱۷ سال است؛

دسته چهارم: پاسخگویان بین ۱۷ تا ۱۸ سال است؛

دسته پنجم: پاسخگویان بین ۱۸ تا ۱۹ سال است.

- رشته تحصیلی

از میان پاسخگویان، ۱۹/۳ درصد رشته علوم انسانی بودند،

۱۸/۵ درصد رشته تجربی، ۲۲/۸ درصد رشته ریاضی و

فیزیک که نمودار دایره ای آن نیز نشان داده شده است.

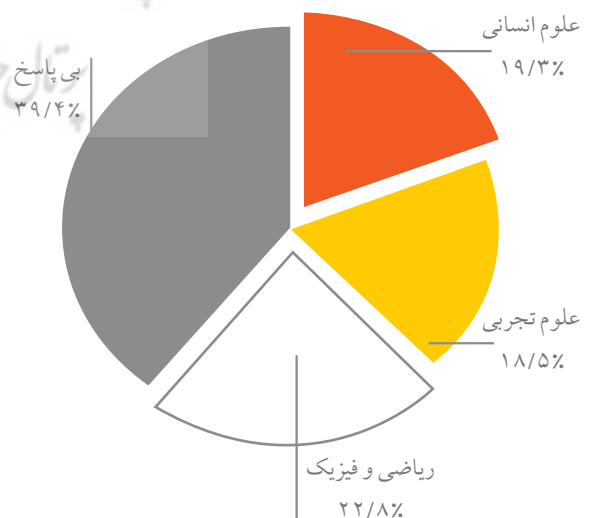
- سال تحصیلی

برای توصیف ساده تر و نمایش بهتر، متغیر سال تحصیلی به

چهار گروه تقسیم شده است: سال اول که شامل ۳۹/۲ درصد

موارد است؛ سال دوم که حاوی ۲۸/۵ درصد موارد است؛

سال سوم که شامل ۲۹/۶ درصد موارد است؛ پیش دانشگاهی

نمودار (۲): رشته تحصیلی، مأخذ: نگارنده

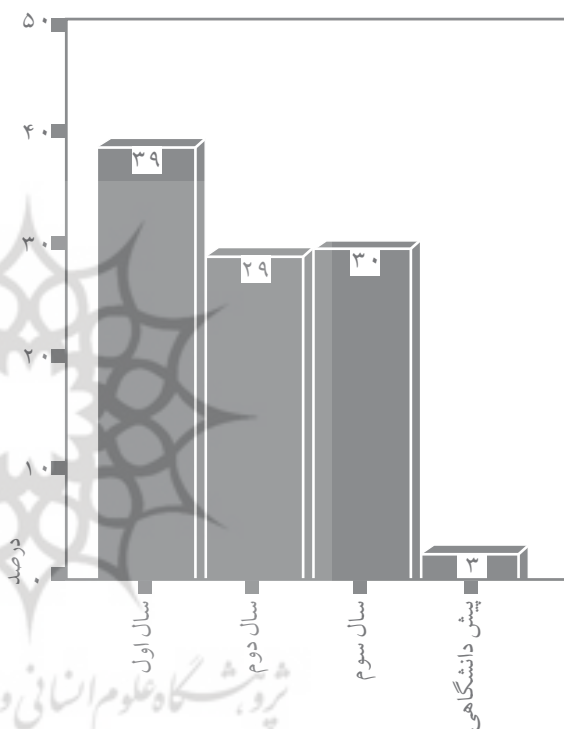
که ۲/۷ درصد موارد را شامل می شود. (نمودار میله ای برای این متغیر رسم شده است.)

- **دبیرستان شما در کدام قسمت تهران واقع شده است؟**
 از میان پاسخگویان ۱۷/۲ درصد از شمال تهران، ۳۳/۵ درصد از جنوب تهران، ۲۴ درصد از شرق تهران، ۱۵/۴ درصد از غرب و ۹ درصد از مرکز تهران بودند و پاسخ ۰/۸ درصد نیز ثبت نشده است. نمودار دایره ای پاسخ های یاد شده نشان می دهد بیشتر پاسخ دهندگان از جنوب و شرق تهران بودند.
 - در انتخاب روپوش خود به کدام یک از عوامل زیر اهمیت بیشتری می دهید؟

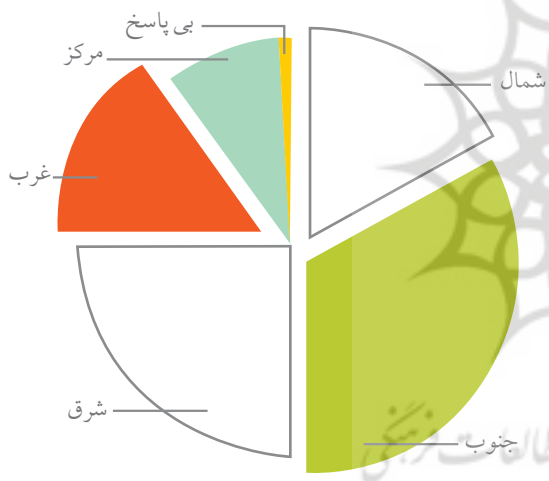
یکی دیگر از مواردی که در این مطالعه مورد توجه قرار گرفته، عوامل مهم در انتخاب روپوش است. چنان که نتایج نشان می دهد از مجموع ۴۸۷ نفر پاسخگو، ۴۰ درصد به طرح و

درصد	درصد اعتباری	درصد	فراوانی	اعتبار
۳۹/۲	۳۹/۲	۳۹/۲	۱۹۱	سال اول
۶۷/۸	۲۸/۵	۲۸/۵	۱۳۹	سال دوم
۹۷/۳	۲۹/۶	۲۹/۶	۱۴۴	سال سوم
۱۰۰/۰	۲/۷	۲/۷	۱۳	پیش دانشگاهی
	۱۰۰/۰	۴۸۷		جمع کل

جدول (۳): سال تحصیلی، مأخذ: نگارنده

نمودار (۳): سال تحصیلی، مأخذ: نگارنده

نمودار (۴): منطقه دبیرستان

منطقه دبیرستان	فراوانی	درصد	درصد اعتباری	درصد تجمعی
اعتبار				
شمال	۸۴	۱۷/۲	۱۷/۴	۱۷/۴
جنوب	۱۶۳	۳۳/۵	۳۳/۷	۵۱/۱
شرق	۱۱۷	۲۴/۰	۲۴/۲	۷۵/۴
غرب	۷۵	۱۵/۴	۱۵/۵	۹۰/۹
مرکز	۴۴	۹/۰	۹/۱	۱۰۰/۰
جمع کل	۴۸۳	۹۹/۲	۱۰۰/۰	
بی پاسخ	۴	۰/۸		
کلی	۴۸۷	۱۰۰/۰		

جدول (۴): منطقه دبیرستان، مأخذ: نگارنده

مدل روپوش، ۳۳/۵ درصد به رنگ روپوش، ۳/۳ درصد به جنس پارچه آن، ۶/۲ درصد به نوع و کیفیت دوخت، ۱۲/۵ درصد به طرح و مدل و ۴/۳ درصد به همه موارد اشاره کرده‌اند. با توجه به نمودار میله ای می توان اظهار کرد که طرح و مدل روپوش و رنگ آن اهمیت فراوانی از نظر دانش آموزان دارد.

	جمع کل	طرح و مدل و رنگ روپوش	همه موارد	نوع و کیفیت دوخت آن	جنس پارچه آن	رنگ روپوش	طرح و مدل روپوش
شمال	۸۳ ۱۰۰/۰٪	۷ ۸/۴٪	۸ ۹/۶٪	۶ ۷/۲٪	۲ ۲/۴٪	۲۱ ۲۵/۳٪	۳۹ ۴۷/۰٪
جنوب	۱۶۳ ۱۰۰/۰٪	۱۶ ۹/۸٪	۹ ۱۷۵/۵٪	۹ ۵/۵٪	۲ ۱/۲٪	۵۳ ۳۲/۵٪	۷۴ ۴۵/۴٪
شرق	۱۱۷ ۱۰۰/۰٪	۱۱ ۹/۴٪	۱ ۰/۹٪	۸ ۶/۸٪	۵ ۴/۳٪	۵۲ ۴۴/۴٪	۴۰ ۳۴/۲٪
غرب	۷۵ ۱۰۰/۰٪	۱۳ ۱۷/۳٪	۱ ۱/۳٪	۴ ۵/۳٪	۲ ۲/۷٪	۲۶ ۳۴/۷٪	۲۹ ۳۸/۷٪
مرکز	۴۴ ۱۰۰/۰٪	۱۴ ۳۱/۸٪	۲ ۴/۵٪	۳ ۶/۸٪	۴ ۹/۱٪	۸ ۱۸/۲٪	۱۳ ۲۹/۵٪
جمع کل	۴۸۷ ۱۰۰/۰٪	۶۱ ۱۲/۷٪	۲۱ ۴/۴٪	۳۰ ۶/۲٪	۱۵ ۳/۱٪	۱۶۰ ۳۳/۲٪	۱۹۵ ۴۰/۵٪

جدول (۵: جدول متقاطع): دبیرستان شما در کدام قسمت تهران واقع شده است؟ در انتخاب روپوش خود به کدامیک از عوامل زیر اهمیت بیشتری می دهید؟

	جمع کل	طرح و مدل و رنگ روپوش	همه موارد	نوع و کیفیت دوخت آن	جنس پارچه آن	رنگ روپوش	طرح و مدل روپوش
سال اول	۱۹۰ ۱۰۰/۰٪	۳۲ ۱۶/۸٪	۷ ۳/۷٪	۱۰ ۵/۳٪	۷ ۳/۷٪	۷۰ ۳۶/۸٪	۶۴ ۳۳/۷٪
سال دوم	۱۳۹ ۱۰۰/۰٪	۱۲ ۸/۶٪	۳ ۲/۲٪	۸ ۵/۸٪	۵ ۳/۶٪	۳۷ ۲۶/۶٪	۷۴ ۵۳/۲٪
سال سوم	۱۴۴ ۱۰۰/۰٪	۱۶ ۱۱/۱٪	۸ ۵/۶٪	۱۲ ۸/۳٪	۴ ۲/۸٪	۵۰ ۳۴/۷٪	۵۴ ۳۷/۵٪
پیش دانشگاهی	۱۳ ۱۰۰/۰٪	۱ ۷/۷٪	۳ ۲۳/۱٪	۰ ۰/۰٪	۰ ۰/۰٪	۶ ۴۶/۲٪	۳ ۲۳/۱٪
جمع کل	۴۸۶ ۱۰۰/۰٪	۶۱ ۱۲/۶٪	۲۱ ۴/۳٪	۳۰ ۶/۲٪	۱۶ ۳/۳٪	۱۶۳ ۳۳/۵٪	۱۹۵ ۴۰/۱٪

جدول (۶: جدول متقاطع): سال چندم دبیرستان هستید؟ در انتخاب روپوش خود به کدامیک از عوامل زیر اهمیت بیشتری می دهید؟ مأخذ: نگارنده

معیار انتخاب	فراوانی	درصد	درصد اعتباری	درصد تجمعی
اعتبار	۱۹۵	۴۰/۰	۴۰/۱	۴۰/۱
طرح و مدل روپوش	۱۶۳	۳۳/۵	۳۳/۵	۷۳/۷
رنگ روپوش	۱۶	۳/۳	۳/۳	۷۷/۰
جنس پارچه آن	۳۰	۶/۲	۶/۲	۸۳/۱
نوع و کیفیت دوخت آن	۲۱	۴/۳	۴/۳	۸۷/۴
همه موارد	۶۱	۱۲/۵	۱۲/۶	۱۰۰/۰
طرح و مدل و رنگ روپوش	۴۸۶	۹۹/۸	۱۰۰/۰	
جمع کل	۱	۰/۲		
بی پاسخ	۴۸۷	۱۰۰/۰		
کلی				

جدول (۷): معیارهای انتخاب روپوش، مأخذ: نگارنده

- الگوی شما در انتخاب مدل لباس چه کسی می باشد؟

نتایج به دست آمده حاکی از آن است که ۳۹/۸ درصد خانواده، ۲۹/۸ درصد تصمیم و استقلال شخصی، ۱۳/۸ درصد مجلات مد، ۱۲/۱ درصد دوستان و ۴/۱ درصد رسانه ها را الگوی انتخاب مدل لباس دانسته اند. (جدول ۸)

- آیا عقاید دیگران در انتخاب لباس شما مؤثر است؟

نتایج به دست آمده نشان می دهد که ۶۷/۱ درصد از پاسخگویان نظرشان بر این است که عقاید دیگران در انتخاب لباس آن ها تأثیرگذار است؛ این در حالی است که ۳۲/۹ درصد عقاید دیگران را در انتخاب لباس بی تأثیر می دانند. (جدول ۹)

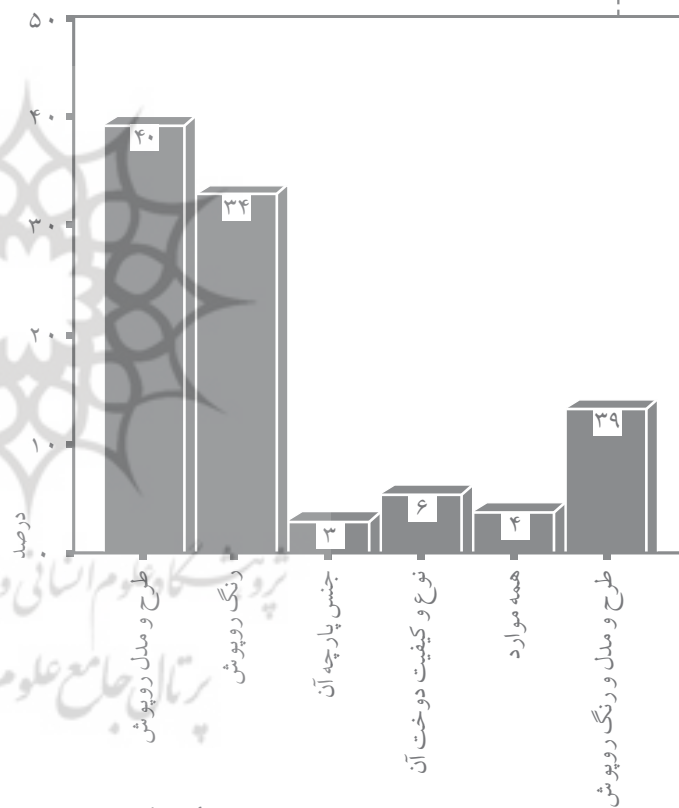
- آیا رنگ های انتخاب شده را برای دانش آموزان این دوره تحصیلی مناسب می دانید؟

از میان پاسخگویان، ۴۵/۲ درصد جواب آری و ۲/۵۴ درصد خیر را انتخاب کرده و در ۱ درصد از موارد نیز پاسخ ثبت نشده است. - به نظر شما کدام دسته از رنگ های زیر برای مدارس مناسب است؟

طبق داده های به دست آمده، بیشتر دانش آموزان رنگ های تیره و چرک تاب (۶۷/۴ درصد)، ۲۹/۲ درصد رنگ های روشن و زنده و ۰/۸ درصد نیز هر دو مورد را انتخاب کرده-اند. بنابر ارقام و درصدهای حاصل، طرفداران روپوش با رنگ های تیره و چرک تاب بیشتر از سایر رنگ هاست. (جدول ۱۱)

- کدام دسته از رنگ های زیر جهت روپوش مدرسه مناسب است؟

۱۴ درصد از پاسخگویان رنگ کرم، ۹/۷ درصد قهوه ای، ۱۸/۷ درصد سورمه ای، ۳۸ درصد سرمه ای تیره، ۲/۷ درصد طوسی روشن، ۴/۹ درصد طوسی تیره، ۱/۶ درصد صورتی، ۵/۵ درصد آبی روشن، ۱/۲ درصد آبی تیره،

نمودار (۷): عوامل مؤثر در انتخاب روپوش، مأخذ: نگارنده

الگوی انتخاب	فراوانی	درصد	درصد اعتباری	درصد تجمعی
اعتبار خانواده		۳۹/۸	۴۰/۰	۴۰
رسانه‌ها		۴/۱	۴/۱	۴۴/۱
دوستان		۱۲/۱	۱۲/۲	۵۶/۳
مجلات مد		۱۳/۸	۱۳/۸	۷۰/۱
خودمستقلاً تصمیم می‌گیرم		۲۹/۸	۲۹/۹	۱۰۰/۰
جمع کل		۹۹/۶	۱۰۰/۰	
سایر		۰/۲		
بی پاسخ		۰/۲		
جمع کل		۰/۴		
کلی		۱۰۰/۰		

جدول (۸): الگوی انتخاب مدل لباس، مأخذ: نگارنده

انتخاب لباس	فراوانی	درصد	درصد اعتباری	درصد تجمعی
اعتبار بلی	۳۲۷	۶۷/۱	۶۷/۱	۶۷/۱
خیر	۱۶۰	۳۲/۹	۳۲/۹	۱۰۰/۰
جمع کل	۴۸۷	۱۰۰/۰	۱۰۰/۰	

جدول (۹): تأثیر عقاید دیگران در انتخاب لباس، مأخذ: نگارنده

تناسب رنگهای موجود روپوش	فراوانی	درصد	درصد اعتباری	درصد تجمعی
اعتبار بلی	۲۲۰	۴۵/۲	۴۵/۵	۴۵/۵
خیر	۲۶۴	۵۴/۲	۵۴/۵	۱۰۰/۰
جمع کل	۴۸۴	۹۹/۴	۱۰۰/۰	
سایر	۱	۰/۲		
بی پاسخ	۲	۰/۴		
جمع کل	۳	۰/۶		
کلی	۴۸۷	۱۰۰/۰		

جدول (۱۰): تناسب رنگهای موجود روپوش با مقطع تحصیلی دبیرستان، مأخذ: نگارنده

رنگ روپوش	فراوانی	درصد	درصد اعتباری	درصد تجمعی
اعتبار رنگهای تیره و چرکتاب	۳۲۸	۶۷/۴	۶۹/۲	۶۹/۲
رنگهای روشن و زنده	۱۴۲	۲۹/۲	۳۰/۰	۹۹/۲
هر دو مورد	۴	۰/۸	۰/۸	۱۰۰/۰
جمع کل	۴۷۴	۹۷/۳	۱۰۰/۰	
سایر	۱	۰/۲		
بی پاسخ	۱۲	۲/۵		
جمع کل	۱۳	۲/۷		
کلی	۴۸۷	۱۰۰/۰		

جدول (۱۱): رنگهای مناسب برای یونیفورم، مأخذ: نگارنده

۰/۲ درصد سبز روشن، ۰/۲ سبز تیره، ۰/۸ درصد نارنجی، ۰/۶ درصد بنفش و ۰/۲ درصد رنگ لیمویی را انتخاب کرده اند. بنابراین داده ها و نتایج، در می یابیم بیشتر پاسخگویان رنگ سورمه ای تیره را برای روپوش مدرسه خود مناسب تر می دانند.

رنگ روپوش	فراوانی	درصد	درصد اعتباری	درصد تجمعی
اعتبار	کرم	۶۸	۱۴/۰	۱۴/۲
	قهوه ای	۴۷	۹/۷	۲۴/۰
	سورمه ای روشن	۹۱	۱۸/۷	۴۳/۰
	سورمه ای تیره	۱۸۵	۳۸/۰	۸۱/۶
	طوسی روشن	۱۳	۲/۷	۸۴/۳
	طوسی تیره	۲۴	۴/۹	۸۹/۴
	صورتی	۸	۱/۶	۹۱/۰
	آبی روشن	۲۷	۵/۵	۹۶/۷
	آبی تیره	۶	۱/۲	۹۷/۹
	سبز روشن	۱	۰/۲	۹۸/۱
	سبز تیره	۱	۰/۲	۹۸/۳
	نارنجی	۴	۰/۸	۹۹/۲
	بنفش	۳	۰/۶	۹۹/۸
	لیمویی	۱	۰/۲	۱۰۰/۰
	جمع کل	۴۷۹	۹۸/۴	۱۰۰/۰
	سایر	۷	۱/۴	
	بی پاسخ	۱	۰/۲	
کلی	جمع کل	۴۸۷	۱۰۰/۰	

جدول (۱-۱۲): رنگهای مناسب برای روپوش مدرسه در منطقه شمال، مأخذ: نگارنده

رنگ روپوش	فراوانی	درصد	درصد اعتباری	درصد تجمعی
اعتبار	کرم	۲	۰/۴	۰/۷
	قهوه ای	۸	۱/۶	۳/۹
	سورمه ای روشن	۱۵	۳/۱	۹/۰
	سورمه ای تیره	۸۵	۱۷/۵	۳۹/۷
	طوسی روشن	۳۵	۷/۲	۵۲/۳
	طوسی تیره	۶۳	۱۲/۹	۷۵/۱
	صورتی	۸	۱/۶	۷۸/۰
	آبی روشن	۲۴	۴/۹	۸۶/۶
	آبی تیره	۱۶	۳/۳	۹۲/۴
	سبز روشن	۲	۰/۴	۹۳/۱
	سبز تیره	۴	۰/۸	۹۴/۶
	نارنجی	۱	۰/۲	۹۴/۹
	گل بهی	۴	۰/۸	۹۶/۴
	بنفش	۳	۰/۶	۹۷/۵
	لیمویی	۷	۱/۴	۱۰۰/۰
	جمع کل	۲۷۷	۵۶/۹	۱۰۰/۰
	سایر	۱	۰/۲	
	بی پاسخ	۲۰۹	۴۲/۹	
کلی	جمع کل	۴۸۷	۴۳/۱	

جدول (۲-۱۲): رنگهای مناسب برای روپوش مدرسه در منطقه جنوب، مأخذ: نگارنده

درصد تجمعی	درصد اعتباری	درصد	فراوانی	رنگ روپوش
۰/۶	۰/۶	۰/۲	۱	کرم
۳/۴	۲/۸	۱/۰	۵	سورمه ای روشن
۶/۱	۲/۸	۱/۰	۵	سورمه ای تیره
۱۲/۳	۶/۱	۲/۳	۱۱	طوسی روشن
۲۶/۳	۱۴/۰	۵/۱	۲۵	طوسی تیره
۳۱/۸	۵/۶	۲/۱	۱۰	صورتی
۴۹/۲	۱۷/۳	۶/۴	۳۱	آبی روشن
۷۵/۴	۲۶/۳	۹/۷	۴۷	آبی تیره
۷۷/۱	۱/۷	۰/۶	۳	سبز روشن
۸۷/۷	۱۰/۶	۳/۹	۱۹	سبز تیره
۹۰/۵	۲/۸	۱/۰	۵	نارنجی
۹۱/۶	۱/۱	۲/۱	۲	گل بهی
۹۴/۴	۲/۸	۳۶/۸	۵	بنفش
۱۰۰/۰	۵/۶	۰/۲	۱۰	لیمویی
	۱۰۰/۰	۶۳/۰	۱۷۹	جمع کل
		۶۳/۲	۱	سایر
		۱۰۰/۰	۳۰۷	بی پاسخ
			۳۰۸	جمع کل
			۴۸۷	کلی

جدول (۳-۱۲): رنگهای مناسب برای روپوش مدرسه در منطقه شرق، مأخذ: نگارنده

درصد تجمعی	درصد اعتباری	درصد	فراوانی	رنگ روپوش
۳/۴	۳/۴	۰/۶	۳	کرم
۴/۶	۱/۱	۰/۲	۱	قهوه ای
۸/۰	۳/۴	۰/۶	۳	سورمه ای تیره
۱۱/۵	۳/۴	۰/۶	۳	طوسی روشن
۱۶/۱	۴/۶	۰/۸	۴	طوسی تیره
۲۰/۷	۴/۶	۰/۸	۴	آبی روشن
۲۷/۶	۶/۹	۱/۲	۶	آبی تیره
۳۴/۵	۶/۹	۱/۲	۶	سبز روشن
۶۹/۰	۳۴/۵	۶/۲	۳۰	سبز تیره
۸۵/۱	۱۶/۱	۲/۹	۱۴	نارنجی
۸۷/۴	۲/۳	۰/۴	۲	گل بهی
۸۸/۵	۱/۱	۰/۲	۱	بنفش
۱۰۰/۰	۱۱/۵	۲/۱	۱۰	لیمویی
	۱۰۰/۰	۱۷/۹	۸۷	جمع کل
		۰/۲	۱	سایر
		۸۱/۹	۳۹۹	بی پاسخ
		۸۲/۱	۴۰۰	جمع کل
			۴۸۷	کلی

جدول (۴-۱۲): رنگهای مناسب برای روپوش مدرسه در منطقه غرب، مأخذ: نگارنده

- انتخاب شلوار

است که اکثریت، یعنی ۷۴/۱ درصد از پاسخگویان شلوار هم رنگ با مانتو را ترجیح داده اند. ۲۴/۸ درصد نیز شلوار غیرهم رنگ با مانتو را انتخاب کرده اند و حدود ۱ درصد

در مورد اینکه پاسخگویان چه نوع شلوازی را ترجیح می دهند از آن ها سؤال شده است. نتایجی که به دست آمده نمودار آن

پاسخی نداده اند. بنابر ارقام و اعداد، می توان چنین نتیجه - اکثریت، یعنی $68/4$ درصد پاسخگویان رنگ مقنعه غیر هم گیری کرد که اکثر پاسخگویان شلوار هم رنگ با رنگ مانتو را را می پسندند. (جدول ۱۳)

- رنگ مقنعه در مورد رنگ مقنعه دانش آموزان از پاسخگویان سؤال شد. مقنعه با مانتو بیشتر است. (جدول ۱۴)

درصد تجمعی	درصد اعتباری	درصد	فراوانی	رنگ شلوار
۷۴/۹	۷۴/۹	۷۴/۱	۳۶۱	رنگ شلوار هم رنگ با مانتو باشد
۱۰۰/۰	۲۵/۱	۲۴/۸	۱۲۱	رنگ شلوار غیر هم رنگ با مانتو باشد
	۱۰۰/۰	۹۹/۰	۴۸۲	جمع کل
		۰/۴	۲	سایر
		۰/۶	۳	بی پاسخ
		۱/۰	۵	جمع کل
		۱۰۰/۰	۴۸۷	کلی

جدول (۱۳): انتخاب رنگ شلوار، مأخذ: نگارنده

درصد تجمعی	درصد اعتباری	درصد	فراوانی	رنگ مقنعه
۳۰/۸	۳۰/۸	۳۰/۴	۱۴۸	رنگ مقنعه هم رنگ با مانتو باشد
۱۰۰/۰	۶۹/۲	۶۸/۴	۳۳۳	رنگ مقنعه غیر هم رنگ با مانتو باشد
	۱۰۰/۰	۹۸/۸	۴۸۱	جمع کل
		۰/۴	۲	سایر
		۰/۸	۴	بی پاسخ
		۱/۲	۶	جمع کل
		۱۰۰/۰	۴۸۷	کلی

جدول (۱۴): انتخاب رنگ مقنعه، مأخذ: نگارنده

- پارچه مقنعه در مورد پارچه مقنعه نیز از پاسخگویان سؤال شد. بیشتر پارچه ساده و طرح دار و $1/6$ درصد پارچه طرح دار را انتخاب کردند. بنابراین، استفاده از پارچه ساده برای مقنعه طرفداران پاسخگویان ($94/3$ درصد) پارچه ساده، $3/7$ درصد ترکیب بیشتری دارد. (جدول ۱۵)

درصد تجمعی	درصد اعتباری	درصد	فراوانی	پارچه مقنعه
۹۴/۶	۹۴/۶	۹۴/۳	۴۵۹	استفاده از پارچه ساده
۹۶/۳	۱/۶	۱/۶	۸	استفاده از پارچه طرح دار
۱۰۰/۰	۳/۷	۳/۷	۱۸	استفاده از ترکیب پارچه ساده و طرح دار
	۱۰۰/۰	۹۹/۶	۴۸۵	جمع کل
		۰/۴	۲	بی پاسخ
		۱۰۰/۰	۴۸۷	جمع کل
				کلی

جدول (۱۵): پارچه مقنعه، مأخذ: نگارنده

- تعداد رنگ در مقنعه

از پاسخگویان درباره رنگ مقنعه مدرسه سؤال شد. نتایج نمودار آن است که بیشتر پاسخگویان (۹۵/۷ درصد) یک رنگ را برای مقنعه خود مناسب می دانند و ۳/۹ درصد از پاسخگویان نیز تمایل داشتند از مقنعه چندرنگ استفاده کنند. (جدول ۱۶)

- آیا مایل به استفاده از دو یا چند رنگ در روپوش خود هستید؟

اکثریت، یعنی ۸۶ درصد اعلام کردند از کاربرد بیشتر از یک رنگ در مانتوی خود ناراضی هستند. ۱۳/۱ درصد از پاسخگویان از این مسئله اظهار رضایت کردند و ۰/۸ درصد از موارد نیز پاسخی ندادند. بنابراین، از داده های جدول می توان نتیجه گرفت که اکثریت مایل به استفاده از یک رنگ در مانتو هستند. (جدول ۱۷)

تعداد رنگ در مقنعه	فراوانی	درصد	درصد اعتباری	درصد تجمعی
اعتبار	یک رنگ	۴۶۶	۹۵/۷	۹۶/۱
	چند رنگ	۱۹	۳/۹	۱۰۰/۰
	جمع کل	۴۸۵	۹۹/۶	۱۰۰/۰
	بی پاسخ	۲	۰/۴	
کلی	جمع کل	۴۸۷	۱۰۰/۰	

جدول (۱۶): تعداد رنگ در مقنعه، مأخذ: نگارنده

دو یا چند رنگ در روپوش	فراوانی	درصد	درصد اعتباری	درصد تجمعی
اعتبار	بلی	۶۴	۱۳/۱	۱۳/۳
	خیر	۴۱۹	۸۶/۰	۱۰۰/۰
	جمع کل	۴۸۳	۹۹/۲	۱۰۰/۰
	بی پاسخ	۴	۰/۸	
کلی	جمع کل	۴۸۷	۱۰۰/۰	

جدول (۱۷): تمایل به استفاده از دو یا چند رنگ در روپوش، مأخذ: نگارنده

- چه نوع روپوشی را بیشتر می پسندید؟

در پاسخ به این سؤال ۵۸/۳ درصد مانتو و شلوار، ۳۵/۳ و شلوار را ترجیح می دهند. (جدول ۱۸)

درصد سارافون و شلوار و ۵/۵ درصد جلیقه به همراه مانتو

نوع روپوش	فراوانی	درصد	درصد اعتباری	درصد تجمعی
اعتبار	سارافون و شلوار	۱۷۲	۳۵/۳	۳۵/۶
	جلیقه به همراه مانتو و شلوار	۲۷	۵/۵	۴۱/۲
	مانتو شلوار	۲۸۴	۵۸/۳	۱۰۰/۰
	جمع کل	۴۸۳	۹۹/۲	۱۰۰/۰
	سایر	۱	۰/۲	
	بی پاسخ	۳	۰/۶	
کلی	جمع کل	۴۸۷	۱۰۰/۰	

جدول (۱۸): نوع روپوش، مأخذ: نگارنده

- نوع شلوار
در مورد مدل و شکل شلوار از پاسخگویان سؤال شد. ۲۷/۱ درصد از آن‌ها شلوار راسته، ۱/۸ درصد شلوار دم پا تنگ، ۶۷/۶ درصد شلوار دم پا گشاد و ۲/۳ درصد شلوار راسته و دم پا گشاد را انتخاب کردند. بنابر این داده‌ها در حال حاضر، بیشتر دانش‌آموزان شلوار دم پا گشاد را می‌پسندند. (جدول ۱۹)

مدل شلوار	فراوانی	درصد	درصد اعتباری	درصد تجمعی
راسته	۱۳۲	۲۷/۱	۲۷/۴	۲۷/۴
دمپاتنگ	۹	۱/۸	۱/۸	۲۹/۳
دمپاگشاد	۳۲۹	۶۷/۶	۶۸/۴	۹۷/۷
راسته و دمپاگشاد	۱۱	۲/۳	۲/۳	۱۰۰/۰
جمع کل	۴۸۱	۹۸/۸	۱۰۰/۰	
سایر	۳	۰/۶		
بی پاسخ	۳	۰/۶		
جمع کل	۶	۱/۲		
کلی	۴۸۷	۱۰۰/۰		

جدول (۱۹): انتخاب نوع شلوار، مأخذ: نگارنده

- پارچه شلوار
از پاسخگویان سؤال شد که چه نوع جنسی را برای پارچه شلوار خود مناسب می‌دانند؟ ۴۵/۸ درصد پارچه جین را مناسب دانستند، ۴۹/۱ درصد پارچه کتان و تنها ۳/۵ درصد پارچه طرح دار را انتخاب کردند. بنابر این، بیشتر پاسخگویان پارچه کتان را بیش از سایر پارچه‌ها برای شلوار خود مناسب می‌دانند. (جدول ۲۰)

- بلندی قد روپوش
در خصوص بلندی و کوتاهی قد روپوش از پاسخگویان سؤال شد. نتایج به دست آمده حاکی از آن است که اکثریت، یعنی ۵۴ درصد تا خط زانو، ۳۰ درصد بالای زانو، ۱۴/۶ درصد زیر زانو و ۱/۲ درصد تا قوزک پا را ترجیح می‌دهند. بنابر این، بیشتر دانش‌آموزان ترجیح می‌دهند قد روپوش آن‌ها تا خط زانو باشد. (جدول ۲۱)

جنس پارچه شلوار	فراوانی	درصد	درصد اعتباری	درصد تجمعی
پارچه جین	۲۲۳	۴۵/۸	۴۶/۶	۴۶/۶
پارچه کتان	۲۳۹	۴۹/۱	۴۹/۹	۹۶/۵
پارچه طرح‌دار	۱۷	۳/۵	۳/۵	۱۰۰/۰
جمع کل	۴۷۹	۹۸/۴	۱۰۰/۰	
سایر	۲	۰/۴		
بی پاسخ	۶	۱/۲		
جمع کل	۸	۱/۶		
کلی	۴۸۷	۱۰۰/۰		

جدول (۲۰): پارچه برای شلوار، مأخذ: نگارنده

درصد تجمعی	درصد اعتباری	درصد	فراوانی	بلندی قد روپوش
۱/۲	۱/۲	۱/۲	۶	تا فوزک پا
۱۵/۸	۱۴/۶	۱۴/۶	۷۱	زیر زانو
۷۰/۰	۵۴/۱	۵۴/۰	۲۶۳	تا خط زانو
۱۰۰/۰	۳۰/۰	۳۰/۰	۱۴۶	بالای زانو
	۱۰۰/۰	۹۹/۸	۴۸۶	جمع کل
		۰/۲	۱	بی پاسخ
		۱۰۰/۰	۴۸۷	کلی

جدول (۲۱): اندازه بلندی قد روپوش، مأخذ: نگارنده

درصد تجمعی	درصد اعتباری	درصد	فراوانی	نوع برش روپوش
۱۹/۶	۱۹/۶	۱۹/۵	۹۵	استفاده از برش افقی
۲۹/۱	۹/۵	۹/۴	۴۶	استفاده از برش عمودی
۵۵/۸	۲۶/۷	۲۶/۵	۱۲۹	استفاده از برش منحنی
۵۸/۵	۲/۷	۲/۷	۱۳	استفاده از برش اریب
۹۷/۹	۳۹/۵	۳۹/۲	۱۹۱	ساده و بدون برش باشد
۱۰۰/۰	۲/۱	۲/۱	۱۰	برش منحنی + ساده و بدون برش
	۱۰۰/۰	۹۹/۴	۴۸۴	جمع کل
		۰/۲	۱	سایر
		۰/۴	۲	بی پاسخ
		۰/۶	۳	جمع کل
		۱۰۰/۰	۴۸۷	کلی

جدول (۲۲): نوع برش روپوش، مأخذ: نگارنده

از پاسخگویان روپوشی را ترجیح دادند که در جلو از یقه تا کمر با دگمه معمولی باز شود. بنابراین، بیشتر پاسخ دهندگان ۵۹/۳ درصد از دانش آموزان پارچه بدون طرح و ساده را تمایل دارند روپوشی را بپوشند که در جلو از یقه تا پایین با دگمه معمولی باز شود. (جدول ۲۳)

- طرح پارچه روپوش چگونه باشد؟
 مناسب تر از سایر پارچه ها برای روپوش خود دانستند. ۱۵/۶ درصد از پاسخ دهندگان پارچه چهارخانه ریز، ۱۲/۹ درصد

درصد تجمعی	درصد اعتباری	درصد	فراوانی	نوع بستن روپوش
۵۸/۱	۵۸/۱	۵۷/۳	۲۷۹	روپوش در جلو از بالا تا پایین با دگمه معمولی باز شود
۶۴/۰	۵/۸	۵/۸	۲۸	روپوش در جلو از یقه تا کمر با دگمه معمولی باز شود
۷۰/۸	۶/۹	۶/۸	۳۳	روپوش در جلو از یقه تا کمر با دگمه منگنه ای باز شود
۱۰۰/۰	۲۹/۲	۲۸/۷	۱۴۰	روپوش در جلو بسته باشد و در یقه با یک یا دو دگمه باز شود
	۱۰۰/۰	۹۸/۶	۴۸۰	جمع کل
		۰/۴	۲	سایر
		۱/۰	۵	بی پاسخ
		۱/۴	۷	جمع کل
		۱۰۰/۰	۴۸۷	کلی

جدول (۲۳): نوع بستن روپوش، مأخذ: نگارنده

از پاسخگویان سؤال شد کدام یک از انواع دوخت را در روپوش خود ترجیح می دهند؟ ۷۷/۲ درصد اظهار کردند روپوش دوختی ساده داشته باشد. ۷ درصد مدل کلوش، ۵/۷ درصد استفاده از پیلی، ۵/۵ درصد استفاده از چین های ریز و سوزنی و ۲/۳ درصد از پاسخگویان استفاده از چین های درشت را ترجیح دادند. بنابراین، بیشتر دانش آموزان دوخت ساده را در روپوش خود ترجیح می دهند. (جدول ۲۵)

پارچه با طرح های ریز، ۳/۹ درصد ترکیبی از پارچه ساده و طرح دار، ۴/۱ درصد پارچه چهارخانه درشت و ۱/۸ درصد از پاسخگویان پارچه با طرح های درشت را ترجیح دادند. حدود ۲/۱ درصد از پاسخ ها نیز ثبت نشد. آمار و ارقام نمودار است آن است که بیشتر پاسخگویان پارچه ساده را بیش از سایر پارچه ها برای روپوش خود مناسب می دانند. (جدول ۲۴) - نوع دوخت روپوش چگونه باشد؟

درصد تجمعی	درصد اعتباری	درصد	فراوانی	طرح پارچه روپوش
۱۳/۲	۱۳/۲	۱۲/۹	۶۳	پارچه با طرح های ریز
۱۵/۱	۱/۹	۱/۸	۹	پارچه با طرح های درشت
۳۱/۰	۱۵/۹	۱۵/۶	۶۷	پارچه چهارخانه ریز
۳۵/۲	۴/۲	۴/۱	۲۰	پارچه چهارخانه درشت
۹۵/۸	۶۰/۶	۵۹/۳	۲۸۹	پارچه ساده و بدون طرح
۹۹/۸	۴/۰	۳/۹	۱۹	ترکیبی از پارچه ساده و طرح دار
۱۰۰/۰	۰/۲	۰/۲	۱	هیچکدام
	۱۰۰/۰	۹۷/۹	۴۷۷	جمع کل
		۱/۰	۵	بی پاسخ
		۱/۰	۵	سایر
		۲/۱	۱۰	جمع کل
		۱۰۰/۰	۴۸۷	کلی

جدول (۲۴): طرح پارچه روپوش، مأخذ: نگارنده

درصد تجمعی	درصد اعتباری	درصد	فراوانی	نوع دوخت روپوش
۵/۷	۵/۷	۵/۵	۲۷	استفاده از چین های ریز و سوزنی
۸/۰	۲/۳	۲/۳	۱۱	استفاده از جیب های درشت
۱۳/۹	۵/۹	۵/۷	۲۸	استفاده از پیلی
۲۱/۰	۷/۱	۷/۰	۳۴	مدل کلوش
۱۰۰/۰	۷۹/۰	۷۷/۲	۳۷۶	دوختی ساده و بدون موارد بالا
	۱۰۰/۰	۹۷/۷	۴۷۶	جمع کل
		۱/۰	۵	سایر
		۱/۲	۶	بی پاسخ
		۲/۳	۱۱	جمع کل
		۱۰۰/۰	۴۸۷	کلی

جدول (۲۵): نوع دوخت روپوش، مأخذ: نگارنده

و ۷/۶ درصد یقه سه سانتی را ترجیح می دهند. (جدول ۲۶) - نوع آستین از دیگر مواردی که در مورد روپوش از پاسخگویان سوال شد، آستین مناسب برای آن است. نتایج نشان می دهد ۶۶/۹ درصد از پاسخگویان آستین ساده را بیشتر از سایر آستین ها می پسندند.

- کدام یک از انواع یقه را برای روپوش خود مناسب می دانید؟ نتایج نشان می دهد ۳۰/۴ درصد از پاسخگویان یقه انگلیسی را بیش از سایر یقه ها برای روپوش خود مناسب می دانند و ۱۷ درصد یقه فانتزی، ۱۵/۴ درصد یقه هفت ساده، ۱۱/۵ درصد یقه شومیز با زیپ، ۹/۷ درصد یقه گرد ساده، ۸/۲ درصد یقه شومیز با دکمه

درصد تجمعی	درصد اعتباری	درصد	فراوانی	مدل یقه روپوش
۹/۷	۹/۷	۹/۷	۴۷	یقه گرد ساده
۲۵/۱	۱۵/۴	۱۵/۴	۷۵	یقه هفت ساده
۵۵/۶	۳۰/۵	۳۰/۴	۱۴۸	یقه انگلیسی
۶۷/۱	۱۱/۵	۱۱/۵	۵۶	یقه شومیز با زیپ
۷۵/۳	۸/۲	۸/۲	۴۰	یقه شومیز با دگمه
۸۲/۹	۷/۶	۷/۶	۳۷	یقه سانتی
۱۰۰/۰	۱۷/۱	۱۷/۰	۸۳	یقه فانتزی
	۱۰۰/۰	۹۹/۸	۴۸۶	جمع کل
		۰/۲	۱	بی پاسخ
		۱۰۰/۰	۴۸۷	کلی

جدول (۲۶): مدل یقه روپوش، مأخذ: نگارنده

۲۲/۴ درصد بدون آستین مدل سارافون، ۳/۳ درصد آستین رگلان ساده، ۳/۱ درصد آستین کیمونو یا آستین رگلان طرح دار را برای روپوش مناسب می دانند. بنابراین، بیشتر دانش آموزان آستین ساده را بیش از سایر آستین های مدل دار می پسندند. (جدول ۲۷)

در مورد سرآستین روپوش نیز از پاسخگویان سؤال شد. نتایج حاکی از آن است که ۴۴/۸ درصد از پاسخگویان سرآستین همراه با پیلی، ۲۷/۳ درصد سرآستین به صورت آزاد ساده، ۱۸/۱ درصد سرآستین زیپ دار، ۷/۴ درصد مدل کلوش، ۱/۸ درصد سرآستین دارای میچ را که با دگمه بسته می شود ترجیح می دهند. (جدول ۲۸)

- سرآستین روپوش

درصد تجمعی	درصد اعتباری	درصد	فراوانی	نوع آستین روپوش
۶۷/۸	۶۷/۸	۶۶/۹	۳۲۶	آستین ساده
۷۰/۹	۳/۱	۳/۱	۱۵	آستین کیمونو
۷۴/۲	۳/۳	۳/۳	۱۶	آستین رگلان ساده
۷۷/۳	۳/۱	۳/۱	۱۵	آستین رگلان طرحدار
۱۰۰/۰	۲۲/۷	۲۲/۴	۱۰۹	بدون آستین (مدل سارافون)
	۱۰۰/۰	۹۸/۸	۴۸۱	جمع کل
		۰/۲	۱	سایر
		۱/۰	۵	بی پاسخ
		۱/۲	۶	جمع کل
		۱۰۰/۰	۴۸۷	کلی

جدول (۲۷): نوع آستین روپوش، مأخذ: نگارنده

درصد تجمعی	درصد اعتباری	درصد	فراوانی	مدل سرآستین
۱۸/۲	۱۸/۲	۱۸/۱	۸۸	سرآستین زیپ دار
۲۰/۰	۱/۹	۱/۸	۹	سرآستین دارای میچ که با دگمه بسته می شود
۲۷/۵	۷/۴	۷/۴	۳۶	سرآستین مدل کلوش
۷۲/۵	۴۵/۰	۴۴/۸	۲۱۸	سرآستین همراه با پیلی
	۲۷/۵	۲۷/۳	۱۳۳	سرآستین بصورت آزاد و ساده
	۱۰۰/۰	۹۹/۴	۴۸۴	جمع کل
		۰/۲	۱	سایر
		۰/۴	۲	بی پاسخ
		۰/۶	۳	جمع کل
		۱۰۰/۰	۴۸۷	کلی

جدول (۲۸): مدل سرآستین، مأخذ: نگارنده

- تعداد جیب

از پاسخگویان در مورد تعداد جیب روی روپوش آنها سؤال شد. نتایج نشان می دهد ۴۳/۵ درصد از پاسخگویان دو جیب را ترجیح می دهند. ۲۳/۹ درصد روپوش بدون جیب و ۱۹/۹ درصد نیز یک جیب را می پسندند. (جدول ۲۹)

- انتخاب نوع جیب

آمار نشان می دهد ۱۴/۲ درصد از پاسخگویان ترجیح می دهند جیب روپوش آن ها وصله ای و از رو باشد. ۲۸/۷ درصد جیب مخفی و زیپ دار، ۶/۶ درصد جیب پاکتی، ۳۲/۶ درصد جیب مخفی مغزدار و ۱۱/۷ درصد از پاسخگویان جیب

نقاب دار را بیشتر می پسندند. گفتنی است که ۲/۵ درصد نیز به این پرسش پاسخ ندادند. (جدول ۳۰)

- نوع تزئین روپوش

از پاسخگویان درباره تزئینات روپوش نیز سؤال شد. داده ها حاکی از آن است که بیشتر پاسخگویان (۹۶/۶ درصد) استفاده از دوخت های ساده و بدون تزئین را ترجیح می دهند. در عین حال ۱۳/۳ درصد از پاسخگویان استفاده از دوخت های تزئینی طرح دار، ۱۲/۱ استفاده از دوخت های ساده، ۲/۷ درصد استفاده از روبان یا نوارهای رنگی و ۱/۴ درصد از پاسخگویان استفاده از تور را ترجیح می دهند. (جدول ۳۱)

تعداد جیب	فراوانی	درصد	درصد اعتباری	درصد تجمعی
اعتبار	یک جیب	۹۷	۱۹/۹	۲۰/۵
	دو جیب	۲۱۲	۴۳/۵	۶۵/۲
	بدون جیب باشد	۱۶۵	۳۳/۹	۱۰۰/۰
	جمع کل	۴۷۴	۹۷/۳	۱۰۰/۰
	سایر	۱	۰/۲	
	بی پاسخ	۱۲	۲/۵	
	جمع کل	۱۳	۲/۷	
کلی		۴۸۷	۱۰۰/۰	

جدول (۲۹): تعداد جیب، مأخذ: نگارنده

مدل جیب	فراوانی	درصد	درصد اعتباری	درصد تجمعی
اعتبار	جیب وصله ای از رو	۶۹	۱۴/۲	۱۵/۱
	جیب مخفی زیپ دار	۱۴۰	۲۸/۷	۴۵/۷
	جیب پاکتی	۳۲	۶/۶	۵۲/۷
	جیب مخفی مغزدار	۱۵۹	۳۲/۶	۸۷/۵
	جیب نقابدار	۵۷	۱۱/۷	۱۰۰/۰
	جمع کل	۴۵۷	۹۳/۸	۱۰۰/۰
	بی ربط	۶	۱/۲	
	سایر	۱۲	۲/۵	
	بی پاسخ	۱۲	۲/۵	
	جمع کل	۳۰	۶/۲	
کلی		۴۸۷	۱۰۰/۰	

جدول (۳۰): مدل جیب، مأخذ: نگارنده

درصد تجمعی	درصد اعتباری	درصد	فراوانی	نوع تزئین روپوش
۲/۷	۲/۷	۲/۷	۱۳	استفاده از نوار یا روبان های رنگی
۴/۱	۱/۴	۱/۴	۷	استفاده از تور
۱۶/۴	۱۲/۲	۱۲/۱	۵۹	استفاده از دوختهای ساده بعنوان تزئین
۲۹/۸	۱۳/۵	۱۳/۳	۶۵	استفاده از دوختهای تزئینی طرحدار
۱۰۰/۰	۷۰/۲	۹۶/۶	۳۳۹	ساده و بدون هیچگونه تزئینی باشد
	۱۰۰/۰	۹۹/۲	۴۸۳	جمع کل
		۰/۴	۲	سایر
		۰/۴	۲	بی پاسخ
		۰/۸	۴	جمع کل
		۱۰۰/۰	۴۸۷	کلی

جدول (۳۱): نوع تزئین روپوش، مأخذ: نگارنده

نتیجه گیری

امروزه، نقش لباس تنها به عنوان پوشش و تأمین کننده نیازهای فردی از نظر فیزیکی، عاطفی، اجتماعی، روحی و روانی معرف شخصیت فرد نیست، بلکه لباس هر انسان شناساننده فرهنگ و هویت ملی و سیاسی او و نمودار اعتقادات، نگرش ها، ارزش ها و روش های فرد و اجتماع است. در این میان یونیفورم مدارس یکی از مهم ترین نمودها و شاخص های فرهنگی هر کشور است که چه از نظر فردی و تأثیر روحی و روانی بر نوجوانان و چه از نظر اجتماعی و هویت ملی اهمیت ویژه ای دارد. دستیابی به یونیفورمی مناسب - که دارای هویت مذهبی، اجتماعی، اعتقادی، ملی و تاریخی، و از زیبایی، تنوع، هماهنگی، نظم و هنر نیز برخوردار باشد - نه تنها موجب بهبود کیفیت در آموزش و پرورش و رشد و توسعه ملی می شود، بلکه در غنای فرهنگ و تمدن کشور نیز نقش بسزایی دارد. با توجه به اهمیت موارد ذکر شده و اشکالاتی که در یونیفورم مدارس دخترانه در حال حاضر وجود دارد، از جمله استفاده نکردن از طرح و رنگ مناسب، سایزبندی، الگو و دوخت مناسب، استفاده از پارچه با کیفیت پایین، بی توجهی به علاقه نوجوانان به یونیفورم خود، بی توجهی به نکات ایمنی و بهداشتی، کاربردی نبودن یونیفورم به میزان کافی، جدانکردن یونیفورم دختران با لباس عامه مردم و مهم تر از همه بهره نگرقتن از فرهنگ و هویت ملی و ایرانی در طراحی و دوخت یونیفورم ها، طرح تحقیقاتی بررسی لباس دختران دبیرستان از نظر رنگ و فرم به جهاد دانشگاه الزهرا و دانشگاه تهران پیشنهاد و تصویب شد و پس از آن مراحل انجام کار صورت گرفت و حاصل تلاش در قالب طرح ارائه شد.

در این طرح با جمع آوری اطلاعات شامل عکس، گزارش، مصاحبه، مطالعه نشریات داخلی و خارجی، مراجعه به سایت های مختلف و همچنین تهیه پرسشنامه و جدول های آماری، نتایجی به دست آمد که در اختیار طراحان لباس قرار گرفت و طرح های جدید با در نظر گرفتن تمامی موارد یادشده و به کارگیری ذوق و استعداد و خلاقیت طراح زده شد. از بین انبوه روش ها و طرح هایی که به دست آمد تعدادی از آن ها به عنوان طرح های نهایی انتخاب شد و پس از بازنگری و اصلاح مجدد به مرحله اجرا رسید. در پایان از بین تمام طرح های اجرایی، چهار طرح به عنوان طرح برتر به منظور الگوسازی و دوخت انتخاب شد.

توجه به دستاوردها و یافته های طرح به یقین دیدگاه مسئولان سیاستگذار و برنامه ریزان را به نیازها و خواست ها در پوشش دختران دبیرستان دگرگون خواهد ساخت. واقعیت این است که جامعه ما در گذر از مراحل رشد و توسعه فرهنگی و اجتماعی منحصر به فردی به سر می برد. دامنه نیازها و خواست ها در طیف های متفاوت و وسیع از نظر روانی - مراحل رشد، توسعه اقتصادی - اجتماعی قرار می گیرد و پاسخگویی به این نیازهای گسترده توجه محققان علمی برنامه ریزان آموزش و پرورش را می طلبد. این مقاله که برگرفته از طرح تحقیقاتی بررسی پوشش از نظر فرم، رنگ و طراحی لباس مناسب دبیرستان های دخترانه تهران است، با این انگیزه نوشته شد تا نگاه عمیق و توجه بنیادین برنامه ریزان نظام آموزشی

را به نیازهای دختران در دبیرستان‌ها معطوف کند. پژوهش‌هایی از این دست زمینه‌های بسیار مناسبی را برای مطالعات و بررسی‌های جامع‌تر فراهم می‌آورد. امید است مورد توجه مسئولان محترم جهاد دانشگاه تهران و آموزش و پرورش قرار گیرد.

منابع

- ۱- اکبرزاده، نسرین، (۱۳۷۶)، گذر از نوجوانی به پیری، ناشر مولف.
- ۲- ابن ابی الحدید، شرح نهج البلاغه ابن ابی الحدید، ج ۲۰.
- ۳- ایتن، یوهانس، (۱۳۸۰)، هنر رنگ، ترجمه عربعلی شروه، تهران.
- ۴- برک، لورا ای، (۱۳۸۲)، روان‌شناسی رشد، ج ۲، ترجمه یحیی سید محمدی، نشر ارسباران.
- ۵- بیابانگرد، اسماعیل، (۱۳۷۶)، روان‌شناسی نوجوانان، دفتر نشر فرهنگ اسلامی.
- ۶- ابن شعبه، حسن بن علی، (۱۳۶۶)، تحف العقول، ترجمه فارسی محمد باقر کمره‌ای، تهران، اسلامیه.
- ۷- حرعاملی، محمد بن حسن، (۱۳۶۹)، وسائل الشیعه، ج ۳، ترجمه محمد علی فارابی، مشهد، آستان قدس رضوی، بنیاد پژوهش‌های اسلامی.
- ۸- خوانساری، آقا جمال، (۱۳۶۶ - ۱۳۷۳)، غرر الحکم محمد بن حسین، تهران، دانشگاه تهران.
- ۹- راوندی، مرتضی، (۱۳۵۶)، تاریخ اجتماعی ایران، تهران، امیرکبیر.
- ۱۰- شفیق آبادی، عبد...، (۱۳۷۵)، مبانی روان‌شناسی رشد، چهره.
- ۱۱- شعاری نژاد، علی اکبر، (۱۳۶۸)، روان‌شناسی رشد ۲، دانشگاه پیام نور.
- ۱۲- طبرسی، حسن بن فضل، (۱۳۹۲ ق)، مکارم الاخلاق طبرسی، بیروت، مؤسسه الاعلمی.
- ۱۳- کریمی، یوسف، (۱۳۸۲)، روان‌شناسی شخصیت، ج ۸، مؤسسه نشر ویرایش.
- ۱۴- میرغفوری، سید مجتبی، (۱۳۷۳)، روان‌شناسی فرهنگ و پوشش، تهران، جهاد دانشگاهی دانشگاه تهران.
- ۱۵- مجلسی، محمد باقر محمدتقی، (۱۴۰۳ ق)، بحارالانوار، ج ۱۷، بیروت، الوفا.
- ۱۶- کوشر، مارکس، (۱۳۶۹)، روان‌شناسی رنگ‌ها، ترجمه ویدا ربی زاده، تهران، نشر پخش ویس.
- ۱۷- محمدی، فرزانه، (۱۳۷۷)، بلوغ و دگرگونی‌های آن، ایران نگین.

18- Larace Beau, S., (1995) Interest of their measurement.

19- <http://www.Dickies.com/web/school/2004>

20- <http://www.Dmart.com/girls.html.2004>

21- <http://www.Uniforms.com.2004>

22- <http://www.foxsuniforms.com.2004>